

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського

Кафедра фінансів та обліку

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Студентка Білогор Юлія Олегівна
Спеціальність 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Навчально-науковий інститут
економіки, управління та
природокористування
Науковий керівник: Пилипенко
Ольга Олегівна, к.е.н., доцент
Національна шкала

Кількість балів: _____ Оцінка:
ECTS

КИЇВ – 2023

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування
Кафедра фінансів та обліку
Освітній ступінь магістр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
фінансів та обліку

Доц. Путінцев А.В.

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Білогор Юлія Олегівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: **«Політика управління активами підприємства**
Науковий керівник роботи к.е.н., доц. Пилипенко О.О.

Затверджена наказом № _____ ректора ТНУ від _____

2. Строк подання студентом роботи 15.11.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі й нормативні документи, що визначають умови функціонування підприємств, аналітичні та статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані фінансової звітності ТОВ «Компанія «Дніпро опт», наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, присвячені проблемам управління активами підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) теоретичні основи управління активами підприємства, оцінка управління активами на ТОВ «Компанія «Дніпро опт», шляхи удосконалення політики управління активами на підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, рисунки

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		15.09.2023
Розділ 2	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		02.10.2023
Розділ 3	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		23.10.2023
Вступ	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		30.10.2023
Висновки	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		06.11.2023

7. Дата видачі завдання 30.05.2023**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1. Складання та затвердження плану керівником	30.05.23 – 15.09.23	
2. Написання 1-го розділу	15.09.23 – 02.10.23	
3. Написання 2-го розділу	02.10.23 – 23.10.23	
4. Написання 3-го розділу	23.10.23 – 30.10.23	
5. Написання вступу та висновків	30.10.23 – 06.11.23	
6. Подання роботи на кафедрі	15.11.2023	
7. Проходження попереднього захисту роботи	17. 11.2023	

Магістрант

_____ (підпис)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Білогор Ю.О.

(прізвище та ініціали)

Пилипенко О.О

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Білогор Ю.О. Політика управління активами підприємства.

У роботі проаналізовано теоретичні засади та розроблено практичні напрями політики управління активами на підприємстві. Під час написання роботи було визначено теоретичні та організаційні аспекти політики управління активами; проведено аналіз стану використання активів в ТОВ «Компанія «Дніпро опт»; проведено оптимізацію активів за критерієм ефективності їх використання; запропоновано шляхи вдосконалення політики управління активами на підприємстві.

Ключові слова: політика, управління активами, оптимізація активів, структура активів, оборотні активи.

SUMMARY

Bilogor Yu.O. Enterprise asset management policy.

The work analyzed the theoretical foundations and developed practical directions of the asset management policy at the enterprise. During the writing of the paper, the theoretical and organizational aspects of asset management policy were defined; an analysis of the state of use of assets in Dnipro Opt Company LLC was carried out; optimization of assets was carried out according to the criterion of the efficiency of their use; ways to improve the asset management policy at the enterprise are proposed.

Keywords: policy, asset management, asset optimization, asset structure, current assets.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність, класифікація та основні форми розміщення активів підприємства	11
1.2. Джерела та стратегії формування активів підприємства	17
1.3. Організаційні засади політики управління активами підприємства.....	27
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «КОМПАНІЯ «ДНІПРО ОПТ».....	42
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.....	42
2.2. Аналіз стану та використання активів підприємства	48
2.3. Оптимізація активів підприємства за критерієм ефективності їх використання.....	55
Висновки до розділу 2.....	65
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	67
3.1. Підвищення ефективності управління структурою активів підприємства.....	67
3.2. Оптимізація потреби підприємства в оборотних активах.....	88
3.3. Шляхи покращення фінансової діяльності підприємства.....	95
Висновки до розділу 3.....	100
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах невизначеності та ризику, підприємствам важливо забезпечити себе активами. Проведення господарської діяльності вимагає постійного інвестування в ліквідні елементи активів для забезпечення довгострокового відтворення. Нестача або надлишок коштів призводить до дисбалансу в русі матеріальних і фінансових ресурсів, недофінансування господарської діяльності та фінансових труднощів підприємств.

Від ефективності використання активів залежить ліквідність, фінансова стійкість, платоспроможність і прибутковість підприємств. І навпаки, неефективне використання цих коштів на підприємствах виникає через неефективне використання виробничого обладнання, часткову реалізацію готової продукції та дисбаланс між дебіторською та кредиторською заборгованістю; невизначеність частки дебіторської заборгованості в оборотних активах (велика частка дебіторської заборгованості в оборотних активах створює ризик неотримання коштів від дебіторів); дисбаланс грошових коштів на банківських рахунках та в касі підприємства (великі обсяги грошових коштів можуть знецінюватися в умовах інфляції, тоді як малі обсяги грошових коштів свідчать про низьку ліквідність та платоспроможність підприємства), що в кінцевому підсумку може призвести до зменшення прибутку.

На сьогоднішній день політика управління активами підприємств має велике значення, враховуючи важливу роль підприємств у виробничому або торговому циклі.

Процес управління активами пов'язаний з аналізом та оцінкою фінансово-господарської діяльності, але аналіз переважно фіксує кінцеві результати діяльності, тоді як процес управління активами та оптимізації їх структури спрямований на досягнення конкретних стратегічних цілей підприємства.

Істотний внесок у дослідження економічної сутності та формування оборотних коштів зробили відомі вітчизняні та зарубіжні науковці: В. І. Грушко [28; 29; 30; 31; 32], І. І. Румик [79; 80], Ф. Кене, А. Сміт, С. Фішер, Й. Шумпетер, М. Білик [12], Є. Брігхем [19], С. Ф. Покропивний [71], А. Поддєрьогін [69; 70], Л. Роштейн [77], В. Ковальов [52; 53], І. Бланк [13], Г. В. Савицька [81], Н. В. Тарасенко [85; 86], Л. Д. Буряк [20] та інші.

Незважаючи на те, що питання сутності, формування та управління оборотними коштами розглядають багато наукових праць, проте відсутнє єдине визначення економічної сутності оборотних коштів підприємств на що і звернемо першочергово увагу.

Об'єкт магістерської роботи – процес розробки політики управління активами підприємства ТОВ «Компанія «Дніпро Опт».

Предметом дослідження є теоретичне й методичне забезпечення процесів формування та функціонування політики управління активами на підприємстві.

Метою магістерської роботи є дослідити теоретичні та практичні засади політики управління активами на підприємстві та розробити заходи щодо удосконалення даного процесу.

Для досягнення цієї мети в роботі були вирішені такі **завдання**:

- розкрити сутність, класифікацію та основні форми розміщення активів підприємства;
- дослідити джерела формування активів підприємства;
- визначити організаційні засади політики управління активами підприємства;
- надати характеристику ефективності функціонування активів підприємства;
- розглянути оптимізацію структури активів підприємств за критерієм ефективності їх використання;
- визначити шляхи підвищення ефективності управління активами підприємства;

- провести оптимізацію потреби підприємства в оборотних активах.

Теоретико-методологічною основою магістерської роботи є дослідження вітчизняних і закордонних спеціалістів в галузі управління формуванням та використанням активів підприємств.

У роботі застосовано ряд спеціальних **методів**, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів управління активами підприємства: горизонтальний аналіз – в процесі порівняння кожної позиції звітності підприємства з попереднім періодом; вертикальний аналіз – при визначенні структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат; трендовий аналіз – при порівнянні кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначенні тренду, тобто основної тенденції динаміки показників (за допомогою тренду, здійснюється перспективний прогностичний аналіз фінансового стану) та інші.

Інформаційною базою дослідження стали: законодавчі акти України, наукові праці провідних вітчизняних економістів, публікації з періодичних видань, аналітичні, економіко-математичні, а також матеріали фінансової звітності підприємства ТОВ «Компанія «Дніпро Опт» .

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення та результати, що наведені в магістерській роботі, обговорювалися на VII міжнародній науково - практичній конференції: «Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні», (Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, м. Київ, 2-3 листопада 2023 р.).

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні стратегії оптимізації структури оборотних і необоротних активів підприємства з виявленням резервів зростання необоротних активів в часі та дослідження резервів прискорення обертання оборотних активів.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження буде корисно використати в діяльності підприємств,

фінансистам в їх повсякденній аналітичній роботі та при прийнятті ефективних управлінських рішень в процесі управління активами на підприємстві.

Структура роботи складається зі вступу трьох логічно взаємопов'язаних розділів, відповідних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, класифікація та основні форми розміщення активів підприємства

Фінансовий успіх підприємства досягається завдяки збалансованому розвитку всіх елементів управління. Сукупність цих елементів формує фінансову стратегію, яка являє собою об'єднання цілей і механізму їх досягнення.

Активи підприємства - це економічні інструменти, що складаються з власного та позикового капіталу. Вони характеризуються балансовою вартістю, продуктивністю і здатністю приносити дохід в результаті безперервного обороту. Фінансовий стан і стійкість компанії значною мірою залежить від того, якими активами вона володіє, в які активи вона інвестує і які доходи генерує [5, с. 162].

Ефективне управління активами компанії - одне з головних завдань, що стоять перед фінансовим менеджером. Основною метою і критерієм ефективного управління активами є раціональне використання всіх видів активів і, в кінцевому підсумку, досягнення найкращих результатів. Інформація про розподіл капіталу, наявного в розпорядженні компанії, повинна зберігатися в активах балансу. Кожному виду використовуваного капіталу відповідає певна стаття балансу. Ці дані можна використовувати для визначення того, які зміни відбулися в активах компанії, в тому числі у виробничому та збутовому секторах, які частини є необоротними активами, а які - оборотними [9, с. 46].

Групування статей активу балансу має такі показники

- 1) за ступенем ліквідності (абсолютно ліквідні активи, високоліквідні активи, середньоліквідні активи, низьколіквідні активи, неліквідні активи)
- 2) за використанням (внутрішній оборот, зовнішній оборот); та
- 3) за видами діяльності (грошові кошти, матеріальні активи,

нематеріальні активи); та

4) Зберігання коштів у грошовій формі під час інфляції знижує їхню купівельну спроможність, оскільки кошти не переоцінюються під впливом інфляції.

За характером участі в господарському процесі

а) оборотні активи (господарські засоби, що мають строк корисного використання один рік і менше та обслуговують основну діяльність підприємства)

б) необоротні активи (господарські засоби, що мають строк корисного використання більше одного року та утримуються для забезпечення основної діяльності підприємства) [14, s. 277].

Розміщення коштів підприємства має велике значення в його фінансовій діяльності та в підвищенні її ефективності. Якщо через брак матеріальних ресурсів створений виробничий потенціал підприємства не використовується на повну потужність, це негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Те саме стосується надлишкових виробничих запасів, які не можуть бути швидко перероблені наявними виробничими потужностями. В результаті сповільнюється оборотність капіталу, що погіршує фінансове становище.

5) Залежно від характеру участі активів у різних видах діяльності

а) операційні активи;

б) інвестиційні активи.

Оскільки активи можна поділити на оборотні та необоротні, то існують різні шляхи підвищення ефективності використання оборотних та необоротних активів. Ефективне управління оборотними активами є складним завданням.

Ефективне управління оборотними активами є комплексним завданням:

- Ефективне використання грошових коштів;

- Управління залишками запасів

- Управління запасами сировини та матеріалів;
- Управління залишками готової продукції;
- Управління дебіторською заборгованістю;
- Управління іншими оборотними активами;
- Управління ліквідністю бізнесу [4, с. 58].

Крім того, що активи можна поділити за їх видом, який є уречевленою формою надання економічних вигод підприємству, слід також звернути увагу на їх джерела. У цьому контексті можна виділити наступні

- Власний оборотний капітал (чисті оборотні активи);
- Позиковий оборотний капітал.

Власний оборотний капітал (чисті поточні активи) - це сума оборотних коштів, що залишається в розпорядженні підприємства, якщо воно (гіпотетично) погасить усі свої борги. Цей же показник отримують, віднімаючи необоротні активи від власного капіталу компанії [26].

На сучасному етапі розвитку українських підприємств управління їхніми активами здійснюється у двох напрямках встановлення необхідного рівня та загальної вартості окремих видів активів і структури джерел фінансування цих активів. Для кожного з цих напрямків підприємствам необхідно розробити відповідну фінансову політику.

Найбільш поширеним визначенням оборотних активів серед науковців є сума оборотного капіталу, грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших активів, що використовуються в операційному циклі.

Розглядаючи оборотні активи та оборотний капітал, слід зазначити, що оборотні активи є ширшим поняттям, оскільки включають як запаси, так і готову продукцію, тобто трудові ресурси та грошові кошти.

Таким чином, аналізуючи різні визначення оборотного капіталу економістами, слід виділити три основні підходи (табл. 1.1):

- кошти, спрямовані на виробничі оборотні фонди та фонди обігу;
- сукупність вартості активів;
- активи, перетворені в грошові кошти (готівку) протягом одного року.

Таблиця 1.1

Підходи учених до визначення економічної сутності оборотних коштів

№ з/п	Підхід	Автор
1	це кошти, які авансуються у виробничі оборотні фонди та фонди обігу	А. Поддєрьогін, С. Покропивний, Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко, Є. Брігхем, С.Б. Барнгольц
2	це сукупність майнових цінностей	Роштейн Л.О., Білик М.Д., Бланк І.О.
3	це активи, які перетворюються у грошові кошти (готівку) протягом одного року	Ковальов В.В., Зві Боді та Роберт Мертон

Проаналізувавши основні поняття оборотного капіталу, оборотних коштів та бізнес-активів, необхідно розмежувати ці три визначення, враховуючи, що оборотний капітал є фондом. Оборотний капітал поєднує в собі обидві форми матеріального і вартісного капіталу, в той час як оборотні кошти відображають лише вартісний капітал. Порівнюючи оборотні активи з оборотним капіталом, слід мати на увазі, що оборотні активи є ширшим поняттям, оскільки грошові кошти є одним з елементів оборотних активів.

Організація основних засобів повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- встановлення мінімальної кількості оборотних активів, які гарантують безперервність та ефективне використання процесів виробництва та обігу;
- раціональний перерозподіл наявних оборотних активів за кожною сферою відтворювального процесу на підприємстві
- формування та поповнення ліквідних активів за рахунок власних і позикових коштів залежно від обсягів виробництва
- створення фінансових резервів;
- управління зберіганням та ефективним використанням основних засобів.

На рис. 1.1 наведено класифікацію оборотних активів за схемою,

запропонованою І. Бланком [13, с. 201].

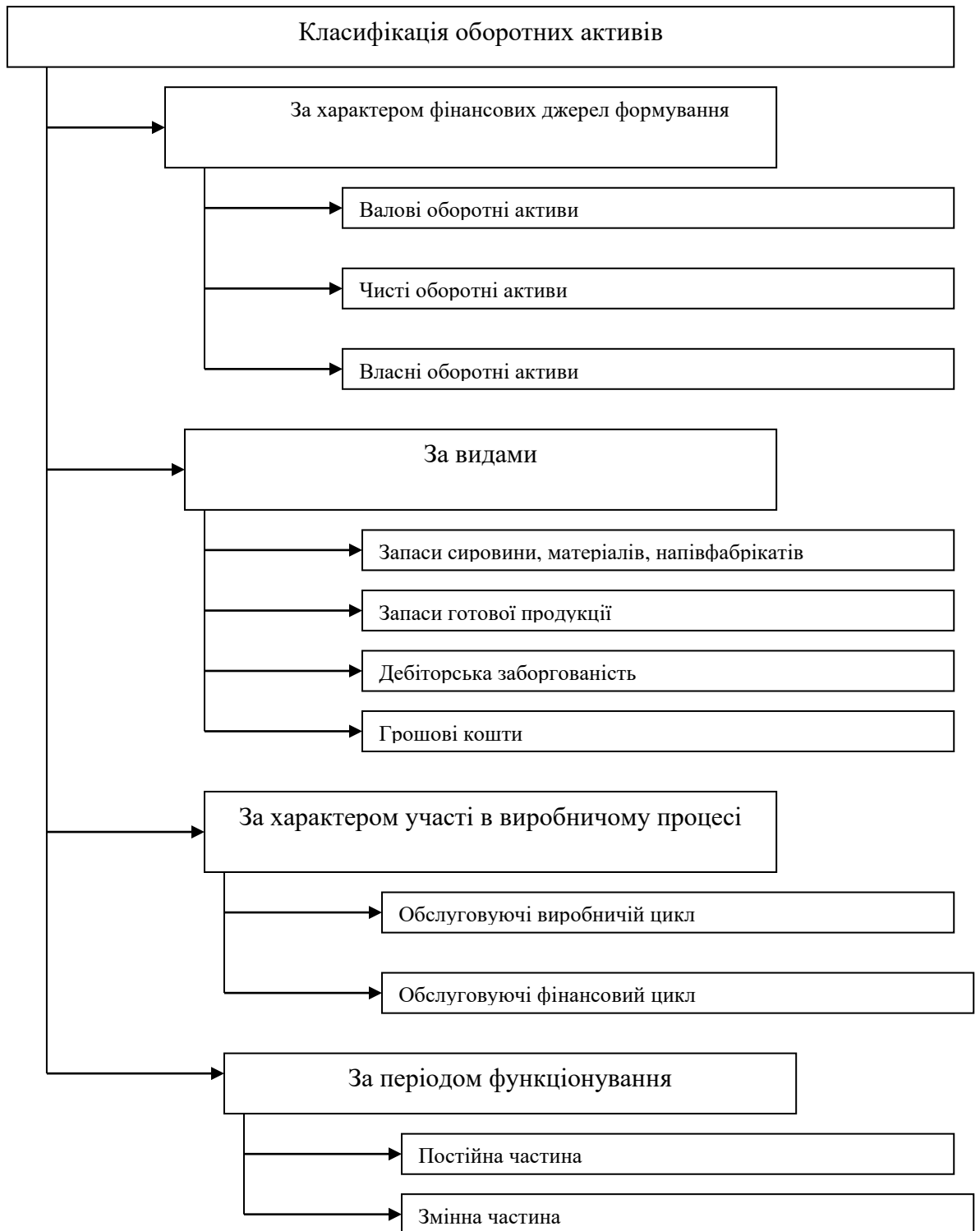

Рис. 1.1 Класифікація оборотних активів [13, с. 201]

Залежно від участі в кругообігу оборотні активи можна поділити на виробничі та оборотні. Визначення оптимального співвідношення основних

засобів у цих сферах сприяє ефективному використанню основних засобів. При цьому, чим вища частка основних засобів у виробництві і нижча частка основних засобів в обігу, тим ефективніше вони використовуються.

Тому важливим шляхом підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємствах є поліпшення їх розподілу за стадіями кругообігу та зниження коефіцієнта закріплення оборотних коштів.

Залежно від способу планування та організації оборотні активи поділяються на основні та необоротні.

Нормовані основні засоби - це ті, для яких розраховані нормативи. До них відносяться запаси, готова продукція, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів. Розрахунок нормативів (мінімальних вимог) для таких оборотних активів дає можливість забезпечити нормальний виробничий процес та їх ефективне використання [25, с. 82].

Ненормовані ліквідні активи - це ліквідні активи, для яких нормативи не розраховані. До них належать готівка в касі, кошти на банківських рахунках та кредиторська заборгованість.

Залежно від джерела фінансування оборотні активи формуються за рахунок власних, позикових та залучених коштів.

Власні кошти - це кошти, за рахунок яких фінансується мінімальний обсяг оборотних активів (запасів і витрат), необхідний для забезпечення нормального і безперервного процесу виробництва і реалізації продукції підприємства. Власні кошти є постійно доступними для суб'єкта господарювання і не мають фіксованого терміну використання. Ключовим моментом при цьому є відповідність власних фінансових ресурсів фактичній наявності оборотних активів, оскільки надлишок або нестача оборотних активів негативно впливає як на їх використання, так і на ефективність виробництва [14, с. 189].

Наразі хронічною проблемою для більшості підприємств національної економіки України є нестача ліквідних активів, що є однією з основних причин збиткової діяльності.

Позикові кошти - це кошти, отримані підприємствами у вигляді банківських кредитів для формування сезонних запасів та покриття виробничих витрат. Позикові кошти надаються підприємствам на певний період часу, після чого вони повинні бути повернуті банку.

Залучені кошти - це кошти, які не належать підприємству, але обертаються через існуючу платіжну систему.

Порядок формування джерел формування ліквідних активів підприємства залежить від форми власності, особливостей організаційної структури підприємства та інших факторів, що складають основу його функціонування.

Джерела формування ліквідних активів державних підприємств визначаються організацією вищого рівня. Як правило, це бюджетні кошти, кошти інших подібних підприємств та централізовані кошти вищих органів управління.

1.2. Джерела та стратегії формування активів підприємства

Формування ліквідних активів відбувається під час створення компанії та формування її статутного капіталу. Джерелом формування в цьому випадку є інвестиційні кошти засновника компанії. У процесі господарювання джерелом поповнення ліквідних активів є кошти, що відповідають отриманому прибутку та власним коштам. Це кошти, що належать компанії, але знаходяться в постійному обороті. Такі кошти є джерелом поточних активів при їх мінімальному залишку. До них відносяться мінімальні зобов'язання з оплати праці працівників підприємства, що переносяться на наступний місяць, резерви майбутніх витрат, мінімальні зобов'язання з оплати праці перед бюджетом і позабюджетними фондами, що

переносяться на наступний місяць, кошти кредиторів, отримані в якості авансових платежів за продукцію (товари, послуги), кошти покупців і замовників.

Основні джерела активів можна розділити наступним чином.

Власний капітал: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, інший додатковий капітал, резерви, нерозподілений прибуток, цільові фонди (валюта балансу: валюта балансу: всі розділи II, III, IV і V пасиву балансу, весь розділ I).

Позикові кошти включають довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання, короткострокові кредити банків та короткострокові зобов'язання за довгостроковими зобов'язаннями. Відомо, що під впливом низки об'єктивних причин (інфляція, зростання обсягів виробництва) у підприємств виникає потреба в додаткових оборотних коштах. Джерелами поповнення оборотних коштів є банківські кредити, а також комерційні кредити від інших підприємств та організацій у формі позик, векселів, товарних кредитів та авансів. Підприємства також можуть скористатися інвестиційними податковими пільгами. Інвестиційний податковий кредит - це, по суті, тимчасові відстрочені податкові зобов'язання підприємств. Для отримання інвестиційного податкового кредиту підприємства укладають угоду з податковими органами [34, с. 90].

Існують також ресурси, що покривають кредиторську заборгованість і поточні зобов'язання з оплати товарів, робіт, послуг: аванси одержані, розрахунки з бюджетом і позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, із внутрішніх розрахунків, інші поточні зобов'язання, резерви сумнівних боргів, благодійні внески та інші надходження.

Розмір власних оборотних активів, необхідних для здійснення нормальної діяльності, визначається шляхом нормування.

Нормування - це процес розрахунку частки оборотних активів (запасів і витрат), необхідних підприємству для забезпечення нормального і безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та здійснення

платежів.

Основним завданням нормування є розробка економічно обґрунтованих критеріїв і нормативів власних оборотних коштів на кожному підприємстві.

При розрахунку нормативу власних оборотних коштів необхідно виходити з виробничої спрямованості підприємства, плану виробництва і реалізації продукції, витрат, норм витрат, запасів, планів виробництва і постачання, умов розрахунків з покупцями і постачальниками, забезпечення прискорення оборотності активів.

Норматив - це відносне або мінімальне значення ліквідного активу, розраховане відповідно до порядку, встановленого для кожного виду ліквідного активу, необхідного для розрахунку нормативу. Для одних видів ліквідних активів він розраховується як абсолютна величина (гривні, копійки), а для інших - як відносна величина (дні, відсотки) [55, с. 68].

Нормативи для різних видів оборотних активів розробляються на кожному підприємстві спеціальною комісією під головуванням керівника підприємства відповідно до Типового порядку встановлення нормативів запасів, затвердженого Міністерством фінансів та Міністерством економіки України 31 травня 1993 року.

Розроблені нормативи діють протягом декількох років і переглядаються у разі зміни технології виробництва, асортименту продукції, логістичних умов тощо.

Критерієм є мінімальна сума оборотних коштів у грошовому вираженні, необхідна підприємству для забезпечення нормального і безперервного процесу виробництва, реалізації та оплати продукції. Норматив оборотних активів повинен враховувати потреби підприємств не тільки в активах для основної діяльності, але й для капітального ремонту будівель і споруд, що здійснюється господарським способом, а також для допоміжних виробництв та інших служб підприємства, які не обліковуються на окремому балансі [39, с. 78].

Особливістю розрахунку бази для оборотних активів є те, що для одних видів активів (незавершене виробництво) база визначається як повна потреба підприємства в цьому активі, а для інших (сировина, основні матеріали, паливо, запасні частини, тара, допоміжні матеріали та інші запаси) - як мінімальна потреба. Це пов'язано з тим, що витрати на незавершене виробництво не відшкодовуються виручкою від реалізації продукції в плановому році, а включаються до собівартості продукції в наступних періодах, тому компанії виділяють весь актив на незавершене виробництво. Запаси сировини, основних матеріалів і палива споживаються і відшкодовуються в плановому порядку, тому підприємства виділяють активи в мінімальному обсязі запасів для забезпечення безперервного виробничого процесу.

Розглянемо основні методи розрахунку потреби в оборотних коштах.

Аналітичний метод полягає в розрахунку потреби в оборотних коштах за кілька років і виведенні середнього значення. Середнє значення, отримане за допомогою цього методу, коригується з урахуванням змін у плановому періоді.

Метод прямого розрахунку застосовує коефіцієнт оборотності запасів і щоденний коефіцієнт оборотності для кожного компонента нормованого оборотного капіталу: виробничих запасів і готової продукції. Спочатку розраховуються незавершене виробництво, очікувана дебіторська заборгованість, необхідні грошові кошти та цінні папери, а потім - загальна сума необхідного оборотного капіталу [34, с. 183].

Коефіцієнтний метод базується на результатах методу прямого розрахунку і коригується з урахуванням динаміки очікуваного зростання виробництва. Обсяг і джерела поповнення власного оборотного капіталу щорічно відображаються у фінансовому плані.

Фінансовий стан підприємства залежить від того, як швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються на реальні гроші. Прибуток і обсяги продажів, які є найважливішими показниками господарської діяльності

підприємства, безпосередньо залежать від оборотності оборотного капіталу.

Прискорення оборотності оборотного капіталу має значний вплив на стабільність фінансового стану підприємства:

- По-перше, річний оборот залежить від швидкості обороту (підприємства з меншим обсягом коштів, але більш ефективним їх використанням можуть досягти такого ж обороту, як і підприємства з більшим обсягом коштів, але нижчою швидкістю обороту);

- По-друге, величина відносних витрат пов'язана з оборотністю і знижує собівартість одиниці продукції;

- По-третє, прискорення оборотності на тій чи іншій стадії кругообігу грошових коштів (наприклад, скорочення часу перебування матеріалів на складі) скорочує час обороту на інших стадіях.

Слід підкреслити, що необхідність планування (нормування) оборотного капіталу не зникає навіть в умовах ринку і повної економічної самостійності.

Обов'язкові критерії встановлюються вищим керівництвом.

Дотримання нормативів, що використовуються для внутрішнього аналізу, повинно постійно контролюватися. Виявлення причин завищених або занижених нормативів можливе лише за умови проведення внутрішнього управлінського аналізу.

Аналіз нормативів оборотного капіталу проводиться як в цілому, так і за окремими статтями балансу, групами в межах статті та видами в межах групи з метою виявлення змін у структурі та кількості цінних активів. Стан виробничих запасів аналізується на основі аналітичного обліку сировини, матеріалів, палива та інших цінностей, який ведеться завідувачем складом та бухгалтерією.

Незавершене виробництво аналізується на основі фактичних даних про залишки напівфабрикатів і комплектуючих у кожному цеху (дільниці або майстерні) з урахуванням особливостей і запасів різних видів комплектуючих і напівфабрикатів. Запаси готової продукції також

аналізуються на основі даних бухгалтерського обліку аналізованих складів. При цьому визначається кількість продукції, яка зберігається на складі протягом тривалого періоду часу і не була відвантажена через низьку якість, нетоварний вигляд або недостатній попит [61, с. 153].

Щоденний запас для кожного виду оборотних коштів повинен визначатися шляхом ділення поточного залишку на середню норму споживання. Нормативи оборотних коштів можуть бути не дотримані через недостатнє обґрунтування. Тому, якщо відхилення від критеріїв не можуть бути переконливо пояснені, необхідно перевірити правильність розрахунку критеріїв.

Для обґрунтування оцінки стану оборотного капіталу спочатку необхідно проаналізувати динаміку оборотного капіталу. Це пов'язано з тим, що перед складанням остаточного балансу проводиться інвентаризація, перевіряється обґрунтованість витрат, в результаті якої, як правило, списуються витрати, які не були виявлені протягом року. При аналізі нормативу оборотних коштів на підприємстві слід враховувати, що перевищення нормативу може призвести до перерахування коштів з незапланованих джерел, збільшення кредитних зобов'язань тощо, що може мати негативний вплив на фінансовий стан.

Для ліквідації наднормативних запасів слід вжити таких заходів, як раціоналізація закупівель надлишкових матеріалів, продаж непотрібних матеріалів, організація незавершеного виробництва та забезпечення надійного відвантаження готової продукції.

Тактичні рішення в управлінні оборотними активами передбачають оптимізацію вартості оборотних активів і вибір відповідної політики управління запасами, грошовими коштами та дебіторською заборгованістю.

Існує дві тактики вибору обсягу оборотних активів на основі їх співвідношення з обсягами продажів:

- Обмежувальна тактика;
- Гнучка тактика.

Якщо використовується обмежувальна тактика, обсяг оборотного капіталу утримується на мінімально можливому рівні. Це означає, що компанія не створює додаткових резервів і застосовує сувору дисципліну у відносинах з постачальниками. Така тактика знижує витрати на управління оборотними активами і мінімізує ризик втрат при використанні оборотного капіталу. Однак ця модель пропонує обмежені можливості для збільшення прибутку за рахунок розширення бізнесу і не може швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Це підвищує ризики, пов'язані з формуванням оборотного капіталу. Щодо ліквідності, якщо компанія має невеликі поточні зобов'язання і прагне якомога швидше зменшити надлишкові запаси та безнадійну заборгованість, така політика все ще може підтримувати необхідну ліквідність. Однак, якщо компанія має великі поточні зобов'язання та обмежені поточні активи, вона матиме низьку ліквідність.

Гнучка тактика полягає в тому, щоб підтримувати високу кореляцію між оборотними активами та продажами. Це означає збільшення статей балансу таким чином, щоб компанія могла стимулювати продажі шляхом відстрочки платежів і забезпечувати можливість збільшення виробництва у відповідь на відповідні зміни ринкової кон'юнктури. До таких статей належать грошові кошти, цінні папери, страхування та резерви. В результаті підвищується ліквідність компанії (хоча основна частина оборотного капіталу накопичується з часом). Однак, оскільки така політика є витратною, управління оборотними активами має базуватися на виборі між витратами, пов'язаними зі збільшенням оборотних активів, і вигодами від збільшення оборотних активів [53, с. 104].

Стратегія фінансування основних фондів залежить від основних принципів фінансування змінної частини. У цьому випадку фіксована частина оборотного капіталу визначається на рівні мінімальної потреби в оборотному капіталі на період, що розглядається. Змінна частина - це різниця між фактичним оборотним капіталом і мінімальною потребою в оборотному капіталі.

Частина оборотних активів, що фінансується за рахунок власного капіталу та довгострокової заборгованості, називається чистим оборотним капіталом.

Чистий оборотний капітал = поточні активи - поточні зобов'язання.

Чим вищий чистий оборотний капітал, тим нижчий ризик неліквідності.

Існує чотири стратегії фінансування оборотного капіталу, залежно від вибору джерела коштів для покриття змінної частини оборотного капіталу:

1. Ідеальна стратегія - оборотні активи фінансуються за рахунок поточних зобов'язань. Схематичне статичне зображення цієї моделі наведено на рисунку 1.2.

Оборотні активи	Поточні зобов'язання
Необоротні активи	Довгострокові зобов'язання
	Власний капітал

Довгострокові пасиви (капітал) = Необоротні активи

Чистий оборотний капітал = 0

Рис. 1.2. Ідеальна стратегія фінансування оборотних активів

З точки зору ліквідності ця модель є найбільш ризикованою. Це пов'язано з тим, що компанії доведеться продати частину основних засобів, якщо кредитори одночасно вимагатимуть погашення всіх боргів.

2. Агресивна (проактивна) стратегія полягає у довгостроковому фінансуванні за рахунок основних засобів та постійної частини оборотних активів. Змінна частина оборотних активів повністю покривається короткостроковою заборгованістю (рис. 1.3).

Змінна частина оборотних активів	Поточні зобов'язання
Постійна частина оборотних активів	Довгострокові зобов'язання
Необоротні активи	Власний капітал

Довгострокові пасиви (капітал) = Необоротні активи + Постійна частина оборотних активів

Чистий оборотний капітал = Постійна частина оборотних активів

Рис. 1.3. Агресивна стратегія фінансування оборотних активів

Ризики, пов'язані з агресивними стратегіями, є високими. Такі стратегії можуть реалізовувати лише компанії, які не мають проблем з рефінансуванням короткострокової заборгованості або отриманням торгового фінансування від постачальників [30, с. 232].

3. Консервативна стратегія - це стратегія, за якої майже всі активи фінансуються з довгострокових джерел (рис. 1.4).

Оборотні активи	Довгострокові зобов'язання
Необоротні активи	Власний капітал

Довгострокові пасиви (капітал) = Необоротні активи + Оборотні активи

Рис. 1.4. Консервативна стратегія фінансування оборотних активів

Як правило, консервативна стратегія застосовується на ранніх стадіях існування підприємства, за умови, що власники підприємства мають достатній капітал і довгострокові позики для фінансування своїх інвестицій.

4. Комбінована стратегія полягає у фінансуванні близько половини основних засобів, постійної частини оборотних активів та змінної частини оборотних активів за рахунок довгострокових джерел. Інша частина оборотних активів фінансується на короткостроковій основі (рис. 1.5).

Змінна частина оборотних активів	Поточні зобов'язання
Постійна частина оборотних активів	Довгострокові зобов'язання
Необоротні активи	Власний капітал

Довгострокові пасиви (капітал) = Необоротні активи + Постійна частина оборотних активів + Половина змінної частини оборотних активів

Чистий оборотний капітал = Постійна частина оборотних активів + Половина змінної частини оборотних активів

Рис. 1.5. Компромісна стратегія фінансування оборотних активів

Ця модель є найбільш реалістичною, але в певний момент часу може виникнути надлишок оборотних активів, що може знизити прибутковість. [30, с. 233].

В таблиці 1.2 наведена матриця вибору політики комплексного оперативного управління поточними активами і поточними пасивами.

Таблиця 1.2.

Матриця вибору політики комплексного оперативного управління
поточними активами та поточними пасивами

Політика управління поточними активами	Політика управління поточними активами		
	Консервативна	Помірна	Агресивна
Агресивна	Не сполучається	помірна	Агресивна
Помірна	Помірна	Помірна	Помірна
Консервативна	консервативна	Помірна	Не сполучається

*Джерело: [78]

Це свідчить про наступне:

- Консервативна політика управління поточними активами може поєднуватися з поміркованим або консервативним типом політики управління поточними зобов'язаннями, але не з агресивним типом політики управління поточними зобов'язаннями; та
- Поміркована політика управління поточними активами може бути поєднана з будь-яким типом політики управління поточними зобов'язаннями;
- Агресивна політика управління поточними активами може відповідати агресивному або поміркованому типу політики управління поточними пасивами, але не консервативному [78].

Підсумовуючи, слід зазначити, що політика управління активами компанії в умовах фінансової нестабільності є однією з основних і важливих складових успішної системи управління в цілому. Отже, політика управління активами підприємства дозволяє забезпечити досягнення стратегічних цілей і завдань керівництва через цілеспрямований процес формування обсягу та складу його активів. Управління активами підприємства здійснюється з метою оптимізації обсягу ліквідних активів для задоволення господарських

потреб підприємства, прискорення оборотності активів, забезпечення поточної платоспроможності та ліквідності активів підприємства, підвищення рентабельності використання активів та зниження витрат на формування ліквідних активів. Політика управління необоротними активами є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, забезпечуючи їх своєчасне оновлення та високу ефективність використання з фінансової точки зору.

1.3. Організаційні засади політики управління активами підприємства

Питання управління ліквідними активами підприємств набуває все більшої актуальності. Сучасна економічна практика вимагає як виважених, так і нетрадиційних рішень, заснованих на глибокій інтеграції результатів сучасної фінансової теорії та досвіду фінансового менеджменту.

Оборотний капітал може бути охарактеризований з різних сторін, його основними характеристиками є ліквідність, обсяг і структура [28, с. 75].

У процесі виробничої діяльності окремі елементи оборотного капіталу постійно змінюються. Підприємства закуповують сировину та матеріали, виробляють продукцію, а потім продають її, як правило, в кредит, що призводить до виникнення дебіторської заборгованості, яка з часом перетворюється на грошові кошти.

Циклічність оборотних активів є ключовим моментом в управлінні оборотним капіталом. Оборотні активи класифікуються за ступенем їхньої ліквідності, тобто здатності бути перетвореними на грошові кошти з абсолютною ліквідністю. Еквіваленти грошових коштів є найбільш близькими до грошових коштів з точки зору ліквідності. Ліквідність дебіторської заборгованості вже є дуже мінливою. Запаси мають найнижчу ліквідність, а готова продукція є більш ліквідною, ніж сировина.

Обсяг і структура оборотного капіталу значно різняться в різних галузях.

На думку Муравського О., оптимізувати структуру розміщення оборотних коштів можна за рахунок зменшення частки низьколіквідних оборотних коштів, зокрема незавершеного виробництва, сировини, матеріалів. Що стосується дебіторської заборгованості, то необхідно провести її рефінансування, тобто перевести в інші, більш ліквідні форми оборотних активів такі як гроші, короткострокові вкладення.

Звідси витікає, що структура оборотних коштів робить значний вплив на показники характеризуючи платоспроможність підприємства, це одна з причин того, що управління оборотним капіталом складає найбільш обширну частину операцій фінансового менеджера.

Це пов'язано з великою кількістю елементів оборотного капіталу у внутрішній документації та фінансовій структурі, які потребують індивідуалізації управління та відіграють важливу роль у забезпеченні платоспроможності, прибутковості та інших цільових результатів фінансової діяльності компанії [20, с. 101].

Цільове управління оборотним капіталом зумовлює необхідність його попередньої класифікації.

Політика управління оборотним капіталом є частиною загальної фінансової стратегії компанії, формуючи обсяг і склад необхідних основних засобів, раціоналізуючи та оптимізуючи структуру джерел їх фінансування. Ця частина роботи казначея зводиться до розрахунку можливих джерел надходження та витрачання грошових коштів.

Ефективне управління активами швидко дає позитивні результати з точки зору фінансового оздоровлення організації. Частиною такої стратегії обов'язково є розробка принципів управління ліквідними активами.

Суть цього полягає в раціоналізації джерел фінансування, оптимізації розподілу коштів на кожному етапі ланцюга поставок, ефективному управлінні економією ресурсів і прискоренні оборотності. Іншими словами,

політика управління оборотним капіталом повинна забезпечувати баланс між ризиком втрати ліквідності та ефективністю діяльності компанії, забезпечуючи при цьому достатню платоспроможність, прийнятні обсяги, структуру та рентабельність активів.

На тривалість обороту оборотного капіталу впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори.

До зовнішніх факторів можна віднести галузеву приналежність підприємства, сферу його діяльності, масштаби підприємства, умови взаємодії з постачальниками предметів праці і покупцями продукції, а також економічну ситуацію в країні.

До внутрішніх факторів відносять вид і технологію виробництва продукції, методи оцінки товарно-матеріальних запасів, методи фінансування поточних активів, а також діючу систему ціноутворення на продукцію підприємства та ін.

Методи оцінки поточних активів мають досить значний вплив на величину тривалості обороту оборотного капіталу. При застосуванні методу ЛІФО (тобто оцінці величини залишків оборотних засобів виходячи з собівартості матеріалів, закуплених першими), тривалість обороту буде меншою, ніж при використанні методу ФІФО, тобто, оцінці матеріальних запасів виходячи з цін останніх закупок. Фінансовий менеджер повинен в залежності від обраної стратегії управління активами самостійно визначати, який з вищезгаданих методів краще підходить до конкретної ситуації.

Оскільки процес закупівель має значний вплив на фінансові показники компанії, фінансовий відділ постійно контролює його, затверджує бюджет закупівель і разом з бухгалтерією вчасно перераховує кошти на відповідні рахунки постачальників. Основним завданням фінансового менеджера на цьому етапі є оптимізація кредитоспроможності компанії.

Однією з основних складових оборотного капіталу є запаси компанії, які включають в себе сировину, незавершене виробництво, готову продукцію та інші запаси.

Завдання фінансового менеджера - визначити і розумно збалансувати наслідки наявності певного обсягу запасів і витрати, пов'язані з їх зберіганням.

Виробничі процеси характеризуються низкою параметрів, таких як тип виробництва, вид продукції, особливості технології, тривалість виробничого циклу, які мають значний вплив на розмір активів, задіяних у виробництві, і які фінансовий менеджер повинен постійно аналізувати та контролювати з метою підвищення ефективності їх використання.

Ефективність збутової діяльності значною мірою залежить від вибору каналів збуту, тобто від того, як товари продаються споживачам та їх платоспроможності.

Дебіторська заборгованість є важливою складовою оборотного капіталу. Коли компанія продає товари іншій компанії або організації, вона не завжди отримує оплату за ці товари одразу. Неоплачені рахунки-фактури (або кредитні рахунки) за поставлені товари складають більшу частину дебіторської заборгованості. Особливим елементом дебіторської заборгованості є векселі до отримання, які по суті є цінними паперами (комерційними паперами).

Завданням фінансового менеджера на цьому етапі є оптимізація дебіторської заборгованості клієнтів та застосування гнучкої цінової політики для збільшення продажів. Одним із завдань казначея в управлінні дебіторською заборгованістю є визначення ступеня ризику неплатоспроможності клієнтів, розрахунок оціночного резерву на покриття сумнівних боргів та надання рекомендацій щодо роботи з клієнтами, які є або можуть стати неплатоспроможними.

На четвертому етапі руху грошових коштів основними завданнями управління казначейством є ефективний розподіл прибутку, забезпечення виконання бюджетів і своєчасних платежів, а також реалізація обґрунтованої інвестиційної та дивідендної політики.

Тому управління оборотним капіталом є одним з найважливіших

напрямків фінансового менеджменту.

Основними завданнями управління оборотним капіталом є

1. забезпечення безперервності виробничого процесу. Для досягнення цього завдання необхідно сформувати певні види активів відповідно до обсягів господарської діяльності компанії та тривалості операційного і фінансового циклів. Грошові потоки протягом операційного та фінансового циклів узагальнено на рис. 1.6.

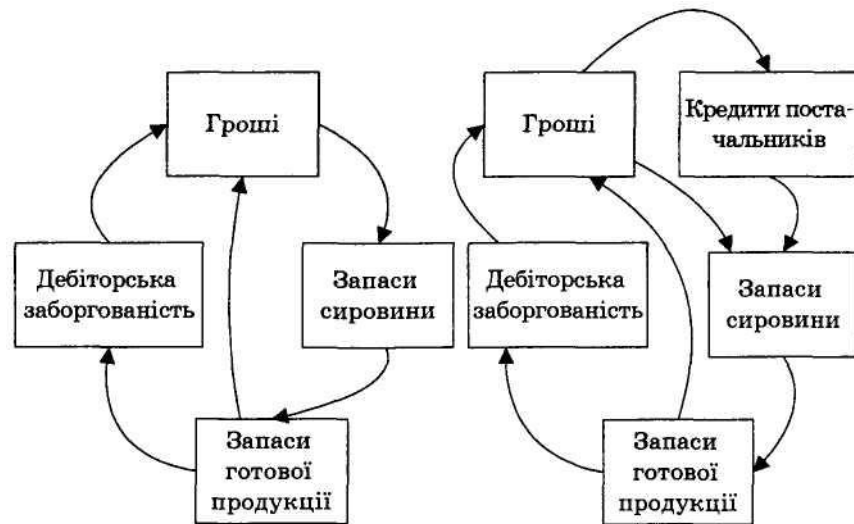

Рис. 1.6. Схема операційного та фінансового циклу підприємства

Як видно з діаграми, фінансовий цикл відрізняється від операційного на період, на який переносяться вимоги кредиторів до постачальників сировини та інших виробничих ресурсів. Формально загальний період, протягом якого грошові кошти компанії вилучаються з обігу, виражається наступним чином:

$$t_{\text{фц}} = t_z + t_{\text{дз}} - t_{\text{кз}} \quad (1.1)$$

де $t_{\text{фц}}$ — тривалість фінансового циклу; t_z — тривалість обертання виробничих запасів; $t_{\text{дз}}$ — тривалість обертання дебіторської заборгованості; $t_{\text{кз}}$ — тривалість обертання кредиторської заборгованості.

Чим коротша тривалість фінансового циклу, тим менше фінансових ресурсів потрібно для фінансування виробництва компанії (з урахуванням необхідності надання можливості покупцям продукції платити пізніше для

стимулювання продажів і можливості отримання більш пізніх платежів від постачальників).

Скоротити фінансовий цикл можна за рахунок прискорення оборотності запасів і дебіторської заборгованості та вивільнення незначних сум кредиторської заборгованості для обороту перед постачальниками компанії [24, с. 112].

На тривалість фінансового циклу впливають такі фактори:

- Тривалість та окремі стадії виробничо-комерційного (або ділового) циклу підприємства;
- Темпи зростання обсягів бізнесу;
- темпи інфляції; потреба у страхових резервах під товарно-матеріальні запаси;
- Сезонність виробництва, збуту та постачання сировини;
- кон'юнктура ринку сировини та готової продукції.

Останній з цих факторів є важливим для можливості управління тривалістю фінансового циклу. Характер впливу ринкової кон'юнктури на тривалість фінансового циклу та його окремих складових показано на рис. 1.7.

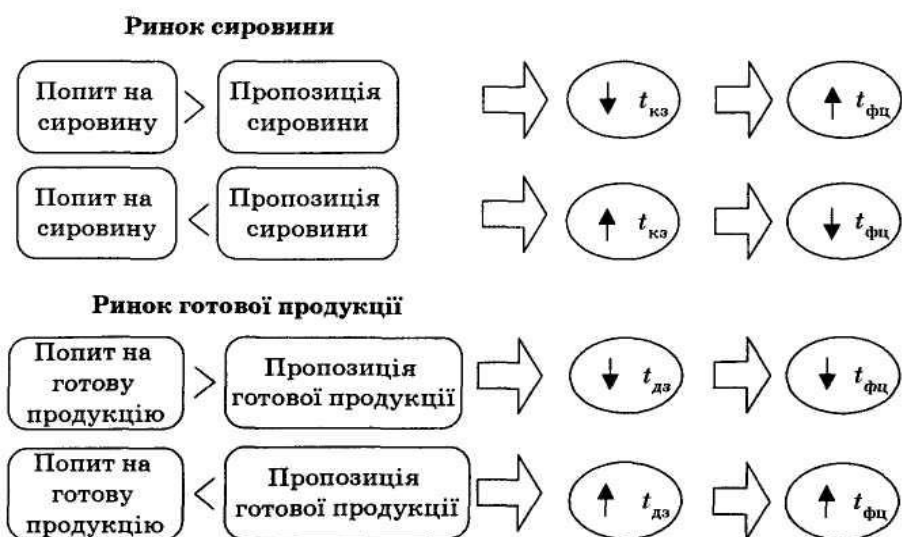

Рис. 1.7. Вплив ринкової кон'юнктури на тривалість фінансового циклу підприємства

Отже, коли попит на сировину є високим, підприємствам важче скористатися відстрочками платежів від постачальників, що призводить до скорочення періоду обороту боргу для кредиторів та збільшення тривалості фінансового циклу. І навпаки, якщо постачальники змушені активно відкладати свої платежі для стимулювання продажів в умовах низького попиту на сировину, підприємства можуть зменшити свій борг некритичним чином і таким чином зменшити свої загальні потреби в грошових коштах.

Характер впливу на ринок промислових товарів є протилежним. Тому в ситуації, коли попит на продукцію підприємства є високим, немає необхідності пом'якшувати умови оплати з покупцями. Як наслідок, скорочується період обороту дебіторської заборгованості та зменшується загальна тривалість фінансового циклу. І навпаки, у випадках, коли попит на продукцію компанії низький, компанія змушена надавати своїм клієнтам товарний кредит з метою збільшення обсягів продажів, що призводить до зниження швидкості руху дебіторської заборгованості та збільшення потреби у власному капіталі [24, с. 113].

Зарубіжний та вітчизняний досвід показує, що деякі малі підприємства, які займаються переважно торговельною діяльністю і мають низьку частку доданої вартості у валовій ціні реалізованої продукції, ефективно використовують відстрочку платежу не тільки для фінансування своїх потреб у фінансуванні запасів та дебіторської заборгованості, але й для забезпечення додаткових джерел фінансування за рахунок торговельних кредитів від своїх постачальників.

2. Сприяти загальній оборотності оборотних активів. Це відбувається шляхом збільшення частки активів з високою оборотністю та зменшення частки активів, які можуть вільно обертатися.

До активів з високою оборотністю відносяться

- незастрахована сировина та матеріали;
- запаси готової продукції, що користується високим попитом;
- грошові кошти, що використовуються для здійснення платежів на

постійній основі.

Активи з низькою оборотністю включають, відповідно:

- сезонні запаси сировини та матеріалів;
- запаси готової продукції низького попиту;
- довгострокова та короткострокова дебіторська заборгованість;
- всі поточні фінансові інвестиції зі строком погашення понад шість місяців;
- неліквідні фінансові інструменти.

3. Забезпечення достатнього рівня ліквідних активів для підтримання платоспроможності компанії за поточними зобов'язаннями. Це завдання управління реалізується шляхом постійного контролю за розміром оборотних активів у частині абсолютної ліквідності грошових коштів та забезпечення відповідної частки ліквідних активів у вигляді поточних фінансових інвестицій та інших активів, які можуть бути негайно перетворені в грошові кошти у разі необхідності.

4. Підвищення прибутковості ліквідних активів. Відбувається шляхом своєчасного використання тимчасово вивільнених залишків грошових активів, створення ефективного портфеля ліквідних фінансових інвестицій, які приносять підприємству прямий дохід у вигляді відсотків та дивідендів, або шляхом розміщення коштів на депозиті чи відкриття клієнтського рахунку в банку. Для того, щоб максимізувати дохідність ліквідних активів, слід використовувати оптимальне співвідношення активів, які приносять прямий дохід, і тих, які його не приносять.

5. Мінімізація ризиків і втрат, пов'язаних зі створенням і використанням ліквідних активів. Всі види ліквідних активів несуть в собі певний ризик втрат. Так, грошові активи найбільше схильні до ризику втрат, пов'язаних з інфляцією. Ліквідні фінансові інвестиції наражаються не лише на ризик втрати внаслідок інфляції, але й на ризик часткової втрати доходів внаслідок несприятливої кон'юнктури фінансового ринку; дебіторська заборгованість - на ризик неотримання або несвоєчасного отримання та

ризик втрати внаслідок інфляції; запаси - на ризик втрати внаслідок форс-мажорних обставин або природного убутку.

Отже, політика управління ліквідними активами має бути спрямована на мінімізацію ризику втрат для організації, особливо в умовах інфляції. Крім того, слід враховувати ризики формування ліквідних активів та їхні можливі негативні наслідки:

- нестача грошових коштів може призвести до перебоїв у виробничому процесі, невиконання зобов'язань та втрати потенційних прибутків;

- недостатній рівень запасів може призвести до перебоїв у виробництві, непотрібних витрат і втрати доходів від продажу; та

- надмірні оборотні активи призводять до надмірних витрат на фінансування, іммобілізації фінансових ресурсів та втрати доходів і прибутку.

Для оцінки оборотності капіталу використовуються наступні показники.

Оборотність оборотного капіталу в днях:

$$L = (E T) / N \quad (1.2)$$

де L - тривалість періоду обороту оборотного капіталу (у днях);

E оборотний капітал (засоби);

T звітний період (дні).

N об'єм реалізації продукції

Прямий коефіцієнт оборотності:

$$Do = N/E \quad (1.3)$$

3. Зворотний коефіцієнт оборотності (коефіцієнт закріплення оборотних коштів на 1 грн. реалізованої продукції):

$$Do = E/N \quad (1.4)$$

Ефективність використання оборотних коштів вимірюється показниками оборотності. До цих показників належать кількість оборотів оборотних коштів, період (тривалість) одного обороту, коефіцієнт закріплення (відносний рівень запасів оборотних коштів), розмір оборотних

коштів, що вивільняються із звернення в результаті прискорення їх оборотності [47, с. 236].

Кількість оборотів оборотних коштів (Π) визначають відношенням вартості проданої продукції за виробничою собівартістю ($\Pi_{\text{пс}}$) до середніх залишків оборотних коштів ($O_{\text{ср}}$):

$$\Pi = \Pi_{\text{пс}} / O_{\text{ср}} \quad (1.5)$$

де $\Pi_{\text{пс}}$ – виробнича собівартість;

$O_{\text{ср}}$ – середні залишки оборотних коштів.

Число оборотів показує, скільки оборотів за період зробили оборотні кошти в процесі їх використання. Зростання числа оборотів відображає підвищення оборотності. Інакше кажучи, цей показник є прямою характеристикою швидкості звернення оборотних коштів. Період оборотності або тривалість одного обороту оборотних коштів (t) визначають відношенням середнього залишку оборотних коштів до одноденного обороту з продажу продукції, який розраховується шляхом ділення вартості проданої продукції на число календарних днів в періоді ($\Pi_{\text{д}}$):

$$T = O_{\text{ср}} \Pi_{\text{д}} / \Pi_{\text{пс}} \quad (1.6)$$

де $\Pi_{\text{д}}$ – число календарних днів в році.

Показник оборотності оборотних коштів якнайповніше відображає використання оборотних коштів, пов'язаний з кругообігом оборотних коштів і є синтетичним показником. Оборотність вимірюється числом днів і показує тривалість періоду (у днях), протягом якого оборотні кошти здійснюють один оборот. Скорочення тривалості оборотності свідчить про підвищення швидкості звернення оборотних коштів. По всіх оборотних коштах обчислюється фактична оборотність оборотних коштів, яка зіставляється з фактичними даними за попередній звітний рік або за відповідний період минулого року.

Розглянуті показники (кількість оборотів і тривалість одного обороту) взаємозв'язані між собою. Зв'язок між ними можна представити у вигляді наступних виразів:

$$\begin{aligned} \Pi &= \Pi_d/t; \\ t &= \Pi_d/\Pi \end{aligned} \quad (1.7)$$

Таким чином, по якому-небудь одному показнику можна визначити інший (невідомий) показник. Коефіцієнт закріплення або відносний рівень запасу оборотних коштів є зворотним по відношенню до кількості оборотів. Розрахунок його проводиться по формулі:

$$D_o = OC_{ср}/ППс \text{ або } D_o = t/n \quad (1.8)$$

де D_o – коефіцієнт закріплення.

Цей показник характеризує розмір оборотних коштів, витрачених для отримання продукції вартістю в 1 грн. Розмір оборотних коштів, що вивільняються в процесі прискорення оборотності ($O_{свс}$) можна визначити декількома шляхами:

- по даним про період звернення оборотних коштів (у днях);
- на підставі відомостей про коефіцієнт їх закріплення. Розрахунок першим способом можна виконати по формулі:

$$O_{свс} = OC_{1-(t_0 \text{ ПП}_1)} / \Pi_d \quad (1.9)$$

де: OC_1 — середні залишки оборотних коштів в звітному періоді;

$ПП_1$ — вартість проданої продукції в звітний період;

t_0 — тривалість одного обороту оборотних коштів в базовому періоді;

Π_d — число календарних днів в періоді.

Оскільки, можна представити виразом:

$$OC_{1=t_1 \text{ ПП}_1} / \Pi_d \quad (1.10)$$

де: t_1 — тривалість одного обороту оборотних коштів в звітному періоді, то формула прийме наступний вигляд:

$$O_{свс} = ((t_1 - t_0) \text{ ПП}_1) / \Pi_d = \Delta t \text{ ПП}_1 / \Pi_d \quad (1.11)$$

де t - зміна тривалості обороту.

При використанні коефіцієнта закріплення розрахунок суми оборотних коштів, що вивільняються, проводять таким чином:

$$O_{свс} = (K_1 - K_0) \text{ ПП}_1 = \Delta D_o \text{ ПП}_1 \quad (1.12)$$

де: K_1 — коефіцієнт закріплення оборотних коштів в звітному періоді;
 K_2 - коефіцієнт закріплення оборотних коштів в базисному періоді;
 ΔDo – зміна коефіцієнта оборотності [67, с. 237].

Результат із знаком «-» означає суму оборотних коштів, що вивільняються, а із знаком «+» — суму додатково залучених в оборот коштів.

Для вивчення динаміки оборотності оборотних коштів використовуються наступні показники: абсолютний приріст, темпи зростання, темпи приросту, середньорічні темпи зростання, середньорічні темпи приросту.

При необхідності виявлення впливу окремих чинників на динаміку швидкості оборотності засобів можна використовувати індекси середньої оборотності (по числу оборотів і за тривалістю одного обороту), агрегатні індекси середніх залишків оборотних коштів і вартості проданої продукції, що дозволяють виявити вплив на приріст цих показників кількості оборотів оборотних коштів, тривалості одного обороту, одноденного обороту з продажу продукції.

Динаміка швидкості оборотності характеризується двома показниками: числом оборотів і тривалістю одного обороту. При цьому перший показник є прямою характеристикою швидкості оборотності, а другий — зворотною. Тому оцінку динаміки швидкості оборотності за допомогою першого показника потрібно проводити шляхом зіставлення звітних даних з базисними, а при використанні другого показника необхідно зіставляти базисні дані із звітними.

Динаміка швидкості оборотності складе:

при використанні числа оборотів:

$$t_0 = n_1/n_0 \quad (1.13)$$

де n_1 число оборотів в звітному періоді;

n_0 число оборотів в базисному періоді.

при використанні тривалості обороту:

$$t_0(t) = t_0 - t_1 \quad (1.14)$$

де t_1 - час обороту в звітному періоді;

t_0 - час обороту в базисному періоді.

У практиці аналітичної роботи при обчисленні показників оборотності оборотних коштів може бути використаний і інший спосіб, коли в розрахунку враховується собівартість проданої продукції. Цей спосіб дозволяє звільнитися від впливу рентабельності продукції на швидкість оборотності оборотних коштів, отримати об'єктивніші аналітичні висновки.

Вивільнення оборотних коштів в результаті прискорення їх оборотності може бути абсолютним і відносним.

Абсолютне вивільнення засобів відбувається в тих випадках, коли при виконанні планової виробничої програми у підприємства фактична сума оборотних коштів виявляється менше планової потреби в них. Прискорення обороту засобу, що вивільняються в результаті, зосереджуються на розрахунковому рахунку у вигляді вільних грошових ресурсів.

Вивільнення засобів буде відносним, якщо одночасно з прискоренням оборотності оборотних коштів намічається зростання виробничої програми і вивільнені засоби повинні бути направлені на покриття приросту оборотних коштів у зв'язку із збільшенням продукції, що випускається.

У окремих галузях промисловості швидкість обороту засобів різна, що витікає з техніко-економічних особливостей тієї або іншої галузі, особливостей умов виробництва і організації фінансів.

Так, в галузях промисловості з тривалим виробничим циклом (суднобудування, турбобудування і т. д.) оборотні кошти поводяться з меншою швидкістю, чим в таких галузях, як харчова, легка, де тривалість виробничого циклу невелика [77, с. 14].

У сучасних умовах багато підприємств страждають від нестачі оборотного капіталу. Це пов'язано з нереалізованими планами прибутку, незапланованим використанням прибутку, передчасним фінансуванням потреб в оборотному капіталі та відволіканням оборотного капіталу, тобто іммобілізацією.

Імобілізація оборотного капіталу - це вилучення оборотного капіталу з поточного планового циклу. Імобілізація оборотного капіталу означає неефективне використання оборотного капіталу і призводить до вивільнення оборотного капіталу та погіршення платоспроможності підприємства. Нецільове використання оборотних коштів, тобто імобілізація на цілі, абсолютно не пов'язані з кругообігом оборотних коштів (цей вид часто називають чистою імобілізацією: наприклад, надмірна заборгованість робітників і службовців за кредитами на будівництво особистого житла, витрати, не покриті за рахунок спеціальних фондів, товарно-матеріальні цінності, не враховані на балансі, втрати від нестач і псування, наприклад: втрата активів підприємства через нестачу коштів (наприклад: втрата активів підприємства і імобілізація, що виникла в результаті вивільнення активів з кругообігу на певних стадіях діяльності).

Якщо компанії мають добре розроблену ринкову стратегію залучення капіталу, це підвищує їхню здатність розширювати свою діяльність, дає їм змогу скористатися ефектом фінансового важеля та підвищує рентабельність власного капіталу. В іншому випадку банківське кредитування може призвести до кризової ситуації замість того, щоб гарантувати корпоративне зростання та фінансове оздоровлення.

Таким чином, впровадження ефективної політики управління ліквідними активами призводить до:

- забезпечення безперебійної роботи бізнесу;
- зменшення обсягу вільних ліквідних активів і, відповідно, витрат на фінансування;
- полегшення передачі ліквідних активів;
- максимізації прибутку компанії при збереженні її ліквідності.

Завдання, які сприяють фінансовому оздоровленню компанії, включають наступне:

- розробка методів управління запасами та грошовими коштами, що враховують поточні економічні умови;

- покращення обслуговування клієнтів у сфері стягнення заборгованості на основі міжнародного досвіду;
- обґрунтовані розрахунки адекватності та розміру знижок за передоплату;
- ретельне планування можливості використання кредитної заборгованості як джерела фінансування поточної діяльності.

Висновки до розділу 1

1. Активи підприємства - це економічні інструменти, що складаються з власного та позикового капіталу. Вони характеризуються балансовою вартістю, продуктивністю і здатністю приносити дохід в результаті безперервного обороту.

2. Політика управління активами є частиною загальної фінансової стратегії компанії, формуючи обсяг і склад необхідних основних і оборотних засобів, раціоналізуючи та оптимізуючи структуру джерел їх фінансування.

3. Впровадження ефективної політики управління ліквідними активами призводить до: забезпечення безперебійної роботи бізнесу; зменшення обсягу вільних ліквідних активів і, відповідно, витрат на фінансування; полегшення передачі ліквідних активів; максимізації прибутку компанії при збереженні її ліквідності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «КОМПАНІЯ „ДНІПРО ОПТ“» заснована 28.04.2021 року та зареєстрована по адресу Україна, 49087, Дніпропетровська область, місто Дніпро, вулиця Макуха Василя, будинок 1.

Підприємство спеціалізується на оптовій торгівлі зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин. Іншими видами діяльності досліджуваного підприємства є виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах, виробництво готових кормів для домашніх тварин, діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами, неспеціалізована оптова торгівля, послуги вантажного автомобільного транспорту.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Компанія
Дніпро Опт» за 2020-2022 рр., тис. грн.

№	Показник	Період			Відхилення 2022 р. від 2021 р.	
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	абсол.	відносна
1	2	3	4	5	6	7
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції	202218	287248	736341	48356,8	191,31
2	Податок на додану вартість	19530	17796	37778	1998,2	112,28

Продовження табл. 2.1

	2	3	4	5	6	7
3	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	182688	252773	698563	68188,4	4088,28
4	Інші вирахування з доходу	-	16679	59096	-19367,7	-76,62
5	Собівартість реалізованої продукції	148147	189235	463665	27443,0	145,02
6	Валовий прибуток від реалізації	34541	63538	175802	11226,4	176,69
7	Інші операційні доходи	27344	35304	23371	-1193,3	-33,80
8	Адміністративні витрати	12486	24725	49487	24762	100,15
9	Витрати на збут	9125	17341	34281	16940	97,69
10	Інші операційні витрати	3185	39573	52045	12472	31,52
11	Прибуток операційної діяльності	37089	17203	63360	46157	268,31
12	Інші фінансові доходи	-	388	106	-28,2	-72,68
13	Інші доходи	553	-	1134	113,4	-
14	Фінансові витрати	-	485	3799	331,4	683,30
15	Інші витрати	15500	498	1913	141,5	284,14
16	Прибуток від звичайної діяльності	22142	16608	58888	42280	254,58
17	Податок на прибуток	8770	4749	14722	9973	210,00
18	Чистий прибуток	13372	11859	44166	32307	272,43

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Як видно з табл. 2.1, протягом 2021-2022 років чиста виручка від реалізації зросла в 2022 році порівняно з минулим на 681884 тис. грн. За цей час собівартість реалізованої продукції зросла на 27443 тис. грн. (145,02%). Це призвело до збільшення валового прибутку від реалізації на 112264 тис. грн. (176,69%). Негативно вплинуло зростання рівня адміністративних витрат на 24762 тис. грн. (100,15%), витрат на збут на 16940 тис. грн. (97,69%) та інших операційних витрат – на 12472 тис. грн. (31,52%).

В 2022 р., порівняно з 2021 р., спостерігається зменшення інших

операційних доходів – на 11933 тис. грн. (33,8%), та відповідно до чого відбулось збільшення прибутку операційної діяльності на 46157 тис. грн. (268,31%).

Інші фінансові доходи в 2022 р., порівняно з 2021 р., зменшились на 282 тис. грн. (72,68%), проте відбулось збільшення інших доходів на 1134 тис. грн.

Протягом 2021-2022 рр. спостерігається збільшення фінансових витрат на 3314 тис. грн. (683,3%) та інших витрат – на 1415 тис. грн. (284,14%).

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування збільшився на 42280 тис. грн. (254,58%) в 2022 р., порівняно з 2021 р. Сума податку на прибуток збільшилась на 9973 тис. грн. (210,00%).

Чистий прибуток підприємства в 2022 р., порівняно з 2021 р., збільшився на 32307 тис. грн. (272,43%), що є позитивним фактором в діяльності підприємства.

Рентабельність - це відносний показник прибутку, який відображає співвідношення досягнутих результатів (доходу, прибутку) до наявних або використаних ресурсів. Протягом певного періоду часу компанія є "прибутковою", коли грошові надходження компенсують понесені витрати і генерується або накопичується прибуток, і навпаки, компанія є "збитковою", коли грошові надходження не компенсують понесені витрати. І навпаки, підприємство є збитковим, коли грошові надходження не компенсують понесені витрати.

Показники продуктивності характеризують здатність відшкодовувати понесені витрати (використані ресурси) і є основою для інших видів діяльності підприємства.

У табл. 2.2-2.3 представлений розрахунок відносних показників фінансових результатів ТОВ «Компанія Дніпро Опт».

Таблиця 2.2

Показники рентабельності продукції (робіт) ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за
2020-2022 рр.

Показник	Формула для розрахунку	Період			Відхилення (+/-)	
		2020	2021	2022	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність продукції, %	Валовий прибуток <u>від продажу</u> Собівартість реалізованої продукції	23,32	33,58	37,92	14,60	4,34
Рентабельність операційної діяльності, %	Фінансовий результат від <u>операційної діяльності</u> Операційні витрати	25,04	6,35	10,57	-14,47	4,22
Рентабельність господарської діяльності, %	Фінансовий результат від звичайної <u>діяльності</u> Витрати підприємства	13,53	6,11	9,73	-3,80	3,62
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	<u>Чистий дохід</u> Собівартість реалізованої продукції	123,32	133,58	150,66	27,34	17,08
Коефіцієнт окупності витрат	Собівартість реалізованої <u>продукції</u> Чистий дохід	81,09	74,86	66,37	-14,72	-8,49

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Як видно з таблиці 2.2, показники рентабельності витрат підприємств оптової торгівлі Дніпра у 2022 році зросли порівняно з 2021 роком. Так, рентабельність продукції зросла на 4,34%, операційна рентабельність - на 4,22%, економічна операційна рентабельність - на 3,62%, а коефіцієнт окупності виробничих витрат - на 17,08 відсоткових пункти. Однак коефіцієнт окупності витрат знизився на 8,49 відсоткових пункти.

Таблиця 2.3

Ресурсні показники фінансових результатів діяльності ТОВ «Компанія
Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Показник	Формула для розрахунку	Період			Відхилення (+/-)	
		2020	2021	2022	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність підприємства, %	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$	37,97	19,96	28,50	-9,47	8,54
Рентабельність власного капіталу, %	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$	78,01	50,01	143,79	65,78	93,78
Рентабельність залученого капіталу, %	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість залученого капіталу}}$	379,24	14,78	52,36	-326,88	37,58
Рентабельність перманентного капіталу, %	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу та довгострокових зобов'язань}}$	74,69	30,84	95,61	20,92	64,77
Рентабельність необоротних активів, %	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість необоротних активів}}$	234,59	153,48	368,59	134,00	215,11
Рентабельність оборотних активів, %	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}}$	86,53	34,54	42,62	-43,91	8,08
Коефіцієнт покриття активів	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна вартість активів підприємства}}$	518,76	425,49	450,86	-67,90	25,37
Коефіцієнт окупності активів	$\frac{\text{Середньорічна вартість активів підприємства}}{\text{Чистий дохід}}$	19,28	23,50	22,18	2,90	-1,32
Коефіцієнт покриття власного капіталу	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$	643,68	761,10	1705,71	1062,03	944,61
Коефіцієнт окупності власного капіталу	$\frac{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}{\text{Чистий дохід}}$	15,54	13,14	5,86	-9,68	-7,28

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Виходячи з наведених вище розрахунків, у 2022 році, порівняно з 2021 роком, ТОВ "Дніпровська оптична компанія" продемонструвала наступні позитивні тенденції, серед іншого:

- 8,54% зростання прибутковості компанії;
- 93,78% збільшення рентабельності власного капіталу; - 93,78% збільшення рентабельності власного капіталу; - 93,78% збільшення рентабельності власного капіталу
- Рентабельність задіяного капіталу зросла на 37,58%; та
- Рентабельність основного капіталу зросла на 64,77%;
- Рентабельність основних засобів зросла на 215,11%;
- Рентабельність оборотних активів зросла на 8,08%;
- Коефіцієнт покриття активів збільшився на 25,37 відсоткових пунктів;
- Рентабельність активів зменшилася на 1,32 відсоткових пункти;
- Рентабельність власного капіталу зменшилася на 7,28 відсоткових пункти.

Таким чином, наведений аналіз фінансової стійкості дозволив оцінити готовність ТОВ "Дніпро Опт" погашати свої борги, його фінансову незалежність, тенденції зміни цього рівня незалежності та відповідність стану активів і пасивів підприємства основним завданням його фінансово-господарської діяльності.

Причинами злетів та падінь у діяльності ТОВ "Дніпро Опт" вважається вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. Зовнішні фактори значною мірою зумовлені політичною, економічною та фінансовою нестабільністю, що призводить до невизначеності в господарській діяльності та банкрутства підприємства.

2.2. Аналіз стану та використання активів і пасивів підприємства

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та раціональності вкладення його коштів в активи.

Результати діяльності підприємства, а отже, і його фінансовий стан значною мірою залежать від того, які кошти вкладені в необоротні та оборотні активи (власний капітал або зобов'язання), скільки їх перебуває в обігу в грошовій та матеріальній формі, а також від оптимального співвідношення цих активів.

Таблиця 2.4

Динаміка активів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Статті пасивів	Період			Відхилення (+/-)		Темп приросту (%)	
	2020	2021	2022	2022/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
І. Необоротні активи, в т.ч.:							
Нематеріальні активи		32	45,7	45,7	13,7		42,81
Основні засоби (залишкова вартість)	955,6	1176,6	1915,8	960,2	739,2	100,48	62,83
Довгострокові фінансові інвестиції			23,7	23,7	23,7		
Інші необоротні активи			1,5	1,5	1,5		
Всього за розділом І	955,6	1208,6	1986,7	1031,1	778,1	107,90	64,38
ІІ. Оборотні активи, в т.ч.:							
Виробничі запаси	360,3	1505,9	1367,7	1007,4	-138,2	279,60	-9,18
Готова продукція	124,5	57,6	520,9	396,4	463,3	318,39	804,34
Товари		40,1	218,2	218,2	178,1		444,14
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1557,5	4171,4	10967,2	9409,7	6795,8	604,15	162,91
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
- з бюджетом		1,2	66,8	66,8	65,6		5466,67
- за виданими авансами		292,4	903,8	903,8	611,4		209,10
- із внутрішніх розрахунків			5789,6	5789,6	5789,6		

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Інша поточна дебіторська заборгованість			184,5	184,5	184,5		
Грошові кошти в національній валюті	1088,2	396,6	716,7	-371,5	320,1	-34,14	80,71
Інші оборотні активи		21,7	413,5	413,5	391,8		1805,53
Усього за розділом II	3130,5	6486,9	21148,9	18018,4	14662,0	575,58	226,02
III. Витрати майбутніх періодів	32,5	67,3	90	57,5	22,7	176,92	33,73
Баланс	4118,6	7762,8	23225,6	19107,0	15462,8	463,92	199,19

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

За даними табл. 2.4 можна зробити висновок, що фінансові ресурси підприємств спрямовуються на формування необоротних та оборотних активів.

Обсяг необоротних активів з кожним роком збільшується: У 2022 році його обсяг досяг 1986,7 тис. грн, що на 778,1 тис. грн (64,38%) більше, ніж у 2021 році та на 1031,1 тис. грн (107,9%) більше, ніж у 2020 році.

Зростання показника відбулося за рахунок збільшення вартості основних засобів ТОВ «Компанія Дніпро Опт».

Оборотні активи підприємства в 2022 р., порівняно з 2020-2021 рр., збільшились на 18018,4 тис. грн. та 14662 тис. грн. відповідно.

Вартість виробничих запасів ТОВ «Компанія Дніпро Опт» в 2022 р. зменшилась, порівняно з 2021 р., на 138,2 тис. грн., проте порівняно з 2020 р. – збільшилась на 1007,4 тис. грн. Відбулось збільшення вартості готової продукції та товарів протягом 2020-2022 рр.

Дебіторська заборгованість підприємства за товари, роботи, послуги протягом 2020-2022 рр. збільшувалась і в 2022 р. становила 10967,2 тис. грн., що на 9409,7 тис. грн. та 6795,8 тис. грн. більше, порівняно з 2020-2021 рр. відповідно.

Проте спостерігається зменшення грошових коштів підприємства в 2022 р., порівняно з 2020 р. – на 371,5 тис. грн., проте, порівняно з 2021 р. – відбулось їх збільшення на 320,1 тис. грн.

Аналіз динаміки активів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» показав, що підприємство, завдяки ефективній політиці керівництва, має достатню кількість господарських засобів, які забезпечують ефективність його діяльності.

В табл. 2.5 розглянемо структуру активів ТОВ «Компанія Дніпро Опт». Як бачимо з табл. 2.5, найбільшу питому вагу в загальній структурі пасивів займають оборотні активи, які склали в 2020 р. 76,01%, в 2021 р. – 83,56%, в 2022 р. – 91,06%. Відповідно, питома вага необоротних активів склали в 2020 р. – 23,20%, в 2021 р. – 15,57%, в 2022 р. – 8,55%.

Таблиця 2.5

Аналіз структури активів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр., %

Статті пасивів	Період			Відхилення (+/-)	
	2020	2021	2022	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи, в т.ч.:					
Нематеріальні активи		0,41	0,20	0,20	-0,22
Основні засоби (залишкова вартість)	23,20	15,16	8,25	-14,95	-6,91
Довгострокові фінансові інвестиції			0,10	0,10	0,10
Інші необоротні активи			0,01	0,01	0,01
Всього за розділом I	23,20	15,57	8,55	-14,65	-7,02
II. Оборотні активи, в т. ч.:					
Виробничі запаси	8,75	19,40	5,89	-2,86	-13,51
Готова продукція	3,02	0,74	2,24	-0,78	1,50
Товари		0,52	0,94	0,94	0,42
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	37,82	53,74	47,22	9,40	-6,52

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
- з бюджетом		0,02	0,29	0,29	0,27
- за виданими авансами		3,77	3,89	3,89	0,12
- із внутрішніх розрахунків			24,93	24,93	24,93
Інша поточна дебіторська заборгованість			0,79	0,79	0,79
Грошові кошти в національній валюті	26,42	5,11	3,09	-23,34	-2,02
Інші оборотні активи		0,28	1,78	1,78	1,50
Усього за розділом II	76,01	83,56	91,06	15,05	7,49
III. Витрати майбутніх періодів	0,79	0,87	0,39	-0,40	-0,48
Баланс	0,00	0,41	0,20	0,20	-0,22

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Аналіз динаміки активів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» показав, що підприємство, завдяки ефективній політиці керівництва, має достатню кількість господарських засобів, які забезпечують ефективність його діяльності.

Основним нормативним документом, що регулює створення юридичних осіб, є Господарський кодекс України. Відповідно до закону, товариство з обмеженою відповідальністю повинно створити статутний фонд, розмір якого не може бути меншим від суми, еквівалентної мінімальній заробітній платі за 100 працівників відповідно до ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення ТОВ.

Придбання, набуття і створення майна товариства здійснюється за рахунок власних і позикових коштів, співвідношення яких розкриває фінансовий стан товариства.

Аналіз майнових ресурсів товариства з обмеженою відповідальністю "Дніпро Опт" здійснюється на основі пасивів балансу. Оцінка динаміки заборгованості ТОВ «Компанія Дніпро Опт» представлена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка пасивів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Статті пасивів	Період			Відхилення (+/-)		Темп приросту (%)	
	2020	2021	2022	2022/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал, в т.ч.:							
Статутний капітал	3000	3000	3000	-	-	-	-
Додатковий вкладений капітал			1880,3	1880,3	1880,3	-	-
Резервний капітал			2,9	2,9	2,9	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	206,8	435,5	2832,2	2625,4	2396,7	1269,54	550,33
Неоплачений капітал			(2960)	-2960,0	-2960,0	-	-
Всього власного капіталу	3206,8	3435,5	4755,4	1548,6	1319,9	48,29	38,42
III. Довгострокові зобов'язання, в т.ч.:							
Довгострокові кредити банків	252,5	3282,5	820,6	568,1	568,1	224,99	224,99
Відстрочені податкові зобов'язання	-		24,4	24,4	24,4	-	-
Всього за розділом III	252,5	3282,5	845,0	845,0	592,5	-	234,65
IV. Поточні зобов'язання, в т.ч.:							
Короткострокові кредити банків	-		213,3	213,3	213,3	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	274,4	659,5	1687,7	1407,2	1413,3	501,68	515,05
Поточні зобов'язання:							
- з одержаних авансів	0	23,3	2263,4	2263,4	2263,4	-	-
- з бюджетом	139,5	47,0	585,8	486,7	446,3	491,12	319,93
- зі страхування	20,2	73,9	205,5	188,1	185,3	1081,03	917,33
- з оплати праці	42,4		566,1	529,6	523,7	1450,96	1235,14
- з учасниками			4,3	4,3	4,3	-	-
- із внутрішніх розрахунків			4694,7	4694,7	4694,7	-	-
Інші поточні зобов'язання		55,2	200,6	200,3	200,6	66766,67	-
Всього за розділом IV	481,4	1044,8	17306,4	16872,6	16825,0	3889,49	3495,01
V. Доходи майбутніх періодів	177,9		318,8	297,6	140,9	1403,77	79,20
Баланс	4118,6	7762,8	23225,6	20901,0	19107,0	899,12	463,92

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Отже, як видно з таблиці 2.6, власний капітал має тенденцію до зростання у період з 2020 по 2022 рік. Так, у 2022 році власний капітал склав 4755,4 тис. грн, збільшившись на 1548,6 тис. грн та 1319,9 тис. грн порівняно з 2020 та 2021 роками відповідно. Збільшення розміру власного капіталу ТОВ «Компанія Дніпро Опт» відбулося за рахунок збільшення статутного капіталу.

Капітал ТОВ "Дніпро Опт" є основним джерелом формування активів компанії. Капітал включає грошові кошти, цінні папери, основні засоби, матеріали, витратні матеріали, обладнання (обмежено) та нематеріальні активи.

Розмір статутного капіталу залишиться незмінним у 2020-2022 роках і становитиме 3 000 тис. грн.

Нерозподілений прибуток ТОВ «Компанія Дніпро Опт» залишається у розпорядженні компанії; у 2022 році нерозподілений прибуток збільшиться на 2 396,7 тис. грн (550,33%) порівняно з 2021 роком.

Керівництво ТОВ «Компанія Дніпро Опт» відстежує ситуацію в компанії та приймає відповідні рішення для її покращення.

У 2022 році довгострокові зобов'язання компанії зросли на 845 тис. грн та 592,5 тис. грн відповідно порівняно з 2020-2021 роками.

ТОВ ТОВ «Компанія Дніпро Опт» використовує довгострокові банківські кредити для подальшого розвитку компанії. Сума запозичень зросла на 568,1 тис. грн у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Поточні зобов'язання зросли на 16872,6 тис. грн у 2022 році та 16825 тис. грн у 2022 році. Таким чином, порівняно з 2020-2021 роками значне збільшення нарахованих зобов'язань за короткостроковими кредитами банків у 2022 році на 2263,4 тис. грн та нарахованих зобов'язань перед постачальниками на 1413,3 тис. грн пояснюється використанням ТОВ «Компанія Дніпро Опт» позикових коштів для розвитку своєї господарської діяльності, але вільними обіговими коштами, отриманими в результаті раціонального використання.

Збільшення бюджетних зобов'язань на 2022 рік на 446,3 тис. грн та зростання заборгованості з виплати заробітної плати на 523,7 тис. грн не вважається негативним явищем у діяльності ТОВ «Компанія Дніпро Опт». Збільшення фонду оплати праці Товариства призводить до збільшення зобов'язань Товариства з оплати праці. Збільшення виручки від реалізації продукції призводить до збільшення податкових платежів до бюджету.

Доходи майбутніх періодів, а саме передоплата за орендовані основні засоби та передоплата за періодичні та довідкові видання, у 2020-2022 роках зросли і склали 318,8 тис. грн у 2022 році, що на 297,6 тис. грн та 140,9 тис. грн більше, ніж у 2020-2021 роках відповідно. В табл. 2.7 розглянемо структури пасивів ТОВ «Компанія Дніпро Опт».

Таблиця 2.7

Структура пасивів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр., %

Статті пасивів	Період			Відхилення (+/-)	
	2020	2021	2022	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал, в т.ч.:					
Статутний капітал	72,84	38,65	12,92	-59,92	-25,73
Додатковий вкладений капітал			8,10	8,10	8,10
Резервний капітал			0,01	0,01	0,01
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	5,02	5,61	12,19	7,17	6,58
Неоплачений капітал			-12,74	-12,74	-12,74
Всього власного капіталу	77,86	44,26	20,47	-57,39	-23,78
III. Довгострокові зобов'язання, в т.ч.:					
Довгострокові кредити банків	6,13	42,29	3,53	-2,60	-38,75
Відстрочені податкові зобов'язання			0,11		0,11
Всього за розділом III	6,13	42,29	3,64	-2,49	-38,65
IV. Поточні зобов'язання, в т.ч.:					
Короткострокові кредити банків			0,92		0,92
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	6,66	8,50	7,27	0,60	-1,23

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6
Поточні зобов'язання:					
- з одержаних авансів		0,30	9,75	9,75	9,45
- з бюджетом	3,39	0,61	2,52	-0,86	1,92
- зі страхування	0,49	0,95	0,88	0,39	-0,07
- з оплати праці	1,03		2,44	1,41	2,44
- з учасниками			0,02	0,02	0,02
- із внутрішніх розрахунків			20,21	20,21	20,21
Інші поточні зобов'язання		0,71	0,86	0,86	0,15
Всього за розділом IV	11,69	13,46	74,51	62,83	61,06
V. Доходи майбутніх періодів	4,32		1,37	-2,95	1,37
Баланс	4118,6	7762,8	23225,6	20901,0	19107,0

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Як бачимо з табл. 2.7, найбільшу питому вагу в загальній структурі пасивів займає власний капітал, але протягом 2020-20014 рр. спостерігається її зменшення. Так, питома вага власного капіталу в 2020 р. становила 77,86%, в 2021 р. – 44,26%, в 2022 р. – 20,47%.

Проте, спостерігається протягом 2020-2022 рр. постійне збільшення питомої ваги поточних зобов'язань з 11,69% в 2011 р. до 74,51% в 2022 р.

Питома вага довгострокових зобов'язань становила в 2020 р. – 6,13%, в 2021 р. – 42,29%, в 2022 р. – 3,64%.

Таким чином, аналіз динаміки активів та пасивів підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» показав, що підприємство, завдяки ефективній політиці керівництва, має достатню кількість господарських засобів, які забезпечують ефективність його діяльності.

2.3. Оптимізація активів підприємства за критерієм ефективності їх використання

Фінансовий стан підприємства слід оцінювати поетапно на основі комплексу показників.

Основою методики оцінки фінансового стану є теорія аналізу фінансової діяльності підприємства, яка розглядає поняття "стійкий фінансовий стан" не тільки як якісну характеристику фінансів, але і як вимірюване явище.

Комплексна оцінка фінансової стійкості ТОВ «Компанія Дніпро Опт» здійснюється шляхом розрахунку відносних показників (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники оцінки фінансової стійкості ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Показник	Формула для розрахунку	Нормативне значення	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
						2022 / 2020	2022 / 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт незалежності (автономії, власного капіталу)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	> 0,5	0,138	0,443	0,205	0,067	-0,238
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Власний капітал}}$	< 2	7,243	2,260	4,884	-2,359	2,624
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Залучений капітал}}$	> 1	0,177	0,794	0,262	0,085	-0,532
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Власний капітал}}$	-	5,660	1,260	3,817	-1,843	2,557
Коефіцієнт стійкості фінансування	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Забезпечення наступних витрат і платежів} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$	0,8-0,9	0,984	0,865	0,241	-0,743	-0,624
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Поточні зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$	< 0,5	0,782	0,557	0,782	0,000	0,225

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	Довгострокові зобов'язання Необоротні активи	< 1	0,884	2,716	0,425	-0,459	-2,291
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Довгострокові зобов'язання Довгострокові зобов'язання + Власний капітал	-	0,209	0,489	0,151	-0,058	-0,338
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	Власний капітал – Необоротні активи Оборотні активи	> 0,1	0,719	0,343	0,131	-0,588	-0,212
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Довгострокові зобов'язання Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання	< 0,2	0,047	0,759	0,047	0,000	-0,712

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

1) Коефіцієнт незалежності - частка власного капіталу в загальній сумі балансу; у 2022 році він становив 0,205, що на 0,238 відсоткових пункти менше, ніж у 2021 році, і на 0,067 відсоткових пункти більше, ніж у 2020 році.

2) Коефіцієнт фінансової залежності показує, що частка позикових коштів у фінансуванні компанії збільшилася на 2,264 відсоткових пункти у 2022 році порівняно з 2021 роком.

3) Коефіцієнт фінансової стабільності визначається як відношення власного капіталу до позикового. Так, у 2022 році цей показник становить 0,262, що на 0,532 в.п. нижче, ніж у 2021 році.

4) Коефіцієнт маневреності власного капіталу визначається як частка власного капіталу, вкладеного в поточну діяльність. Отже, значення цього показника у 2022 році на 2,257 відсоткових пункти вище, ніж у 2021 році.

5) Коефіцієнт фінансової стійкості показує, яка частина активів

компанії фінансується за рахунок стійких джерел. Граничне значення цього коефіцієнта становить 0,75. Отже, згідно з розрахунками, значення цього коефіцієнта у 2022 році буде на 0,743 та 0,624 відсоткових пункти нижчим, ніж у 2020-2021 роках відповідно. Отже, можна зробити висновок, що у 2022 році підприємство не має достатніх стійких фінансових ресурсів.

6) Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів залежить від особливостей галузі і у 2022 році становитиме 0,782, що на 0,225 відсоткових пункти вище, ніж у 2021 році.

7) Коефіцієнт фінансування показує, яка частина поточних активів фінансується за рахунок власного капіталу. Так, у випадку ТОВ «Компанія Дніпро Опт» він становитиме 0,131 у 2022 році, що на 0,212 та 0,588 відсоткових пункти нижче, ніж у 2020-2021 роках. Отже, ліквідні активи компанії будуть самофінансуватися на 71,9%, 34,3% та 13,1% у 2020-2022 роках відповідно.

Активи компанії перебувають у постійному русі, переходячи з однієї стадії в іншу. Чим швидший цикл, тим більше продукції ТОВ «Компанія Дніпро Опт» може виробити. Вивільнення оборотного капіталу вимагає додаткових інвестицій і може призвести до погіршення фінансового стану компанії.

Аналіз ділової активності дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси (кошти). Це пов'язано з тим, що цей показник визначає платоспроможність, фінансову стійкість і стабільність підприємства.

Аналіз ділової активності базується на вивченні рівня та динаміки різних фінансових коефіцієнтів (показників оборотності).

Основні показники ділової активності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» наведені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Показники ділової активності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Показник	Формула для розрахунку	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
					2022 / 2020	2022 / 2021
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Середня сума активів}}$	5,188	4,255	4,127	-1,061	-0,128
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\frac{\text{Обсяг чистого доходу від реалізації}}{\text{Середня вартість оборотних активів}}$	7,139	5,257	4,628	-2,511	-0,629
Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Матеріальні запаси}}$	36,425	24,207	34,469	-1,956	10,262
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Середня вартість власного капіталу}}$	6,437	7,611	15,614	9,177	8,003
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}$	14,785	8,394	5,715	-9,07	-2,679
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Середня кредиторська заборгованість}}$	39,923	2,755	6,969	-32,954	4,214

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

1) Оборотність активів визначається як відношення обороту до середньої величини активів за період. Він показує, скільки разів капітал, інвестований в активи компанії, обертався протягом періоду. Наприклад, значення цього показника у 2022 році на 1,061 та 0,128 відсоткових пункти нижче, ніж у 2020-2021 роках відповідно.

2) Оборотність оборотних активів розраховується шляхом ділення товарообороту на середню вартість оборотних активів. Він характеризує оборотність оборотних активів компанії за певний період часу, або обсяг виручки, що генерується з кожного активу. Отже, як видно з розрахунків, у 2022 році у дніпровських оптових компаній спостерігатиметься зниження цього показника на 2,511 та 0,629 відсоткових пункти відповідно, порівняно з 2020-2021 роками.

3) Оборотність запасів визначається відношенням обсягу продажів до обсягу запасів. Цей показник іноді називають коефіцієнтом використання запасів. Позитивне значення цього показника означає, що немає надлишку неліквідних запасів, які потребують додаткового фінансування. Наприклад, у 2022 році цей показник був на 1,956 пункти нижчим, ніж у 2020 році, але на 10,262 пункти вищим, ніж у 2021 році.

4) Оборотність капіталу визначається відношенням обороту до середньої величини власного капіталу за період. Він відображає оборотність інвестованого капіталу: У 2022 році цей показник збільшився на 9,177 та 8,003 відсоткових пункти відповідно порівняно з 2020-2021 роками, досягнувши 7,611 пунктів у 2021 році та 15,614 пунктів у 2022 році.

5) Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості характеризує розширення або скорочення торгових кредитів, наданих підприємствами. У випадках неплатежів значення цього коефіцієнта є значно вищим. Так, у 2022 році цей показник ТОВ «Компанія Дніпро Опт» зменшився на 9,07 та 2,679 пункти відповідно порівняно з 2020-2021 роками. Таким чином, можна побачити, що залучення торгового кредиту підприємством у 2022 році зменшиться.

6) Коефіцієнт оборотності боргу характеризує збільшення або зменшення торгового кредиту, наданого компанії її клієнтами. Як видно з розрахунків, у 2022 році ТОВ «Компанія Дніпро Опт» збільшила свій торговий кредит порівняно з 2021 роком, оскільки значення коефіцієнта зросло на 4,214 відсоткових пункти.

Отже, можна побачити, що оборотність активів ТОВ «Компанія Дніпро Опт» у 2022 році зменшилася порівняно з 2021 роком. Тому компанії варто звернути увагу на збільшення обсягів реалізації продукції.

Розрахунок тривалості обороту активів ТОВ «Компанія Дніпро Опт» представлений у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Тривалість обороту активів ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Показник	Формула для розрахунку	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
					2022/ 2020	2022/ 2021
Період обороту активів	360 / Коефіцієнт оборотності активів	69	85	87	18	2
Період обороту дебіторської заборгованості	360 / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	24	43	63	39	20
Період обороту запасів	360 / Коефіцієнт оборотності запасів	10	15	10		-5
Період обороту кредиторської заборгованості	360 / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9	131	52	43	-79

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Таким чином, період обороту активів ТОВ «Компанія Дніпро Опт» у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 2 дні, порівняно з 2020 роком, період обороту збільшився на 18 днів, період обороту запасів зменшився на 5 днів. При цьому спостерігається збільшення періоду обороту дебіторської заборгованості на 20 днів та зменшення періоду обороту кредиторської заборгованості – на 79 днів в 2022 р., порівняно з 2021 р.

Усі активи підприємства можна поділити на такі групи за ступенем їх ліквідності, тобто за можливістю та швидкістю перетворення на грошові кошти

1. найбільш ліквідні активи (A1): грошові кошти та високоліквідні фінансові інвестиції
2. активи, які можуть бути реалізовані негайно (A2): дебіторська заборгованість, яка підлягає погашенню відповідно до договірних умов;
3. вільно реалізовані активи (A3): запаси та інші оборотні активи;
4. активи, які важко реалізувати (A4): активи, які, як очікується, будуть використовуватися більше одного року.

Таким чином, перші три групи активів (A1, A2 і A3) є більш ліквідними, ніж решта активів компанії.

Пасиви балансу класифікуються за ступенем збільшення строків погашення зобов'язань наступним чином

1. найбільш термінові зобов'язання (П1): поточні зобов'язання, пов'язані з платежами;
2. короткострокові зобов'язання (П2): короткострокові кредити та позики;
3. довгострокові пасиви (П3): довгострокові зобов'язання;
4. довгострокові зобов'язання (П4): зобов'язання перед власниками щодо формування власного капіталу.

Підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують поточні зобов'язання.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки кожної групи активів і пасивів.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються наступні співвідношення:

$$A1 \geq П1;$$

$$A2 \geq П2;$$

$$A3 \geq П3;$$

$$A4 \leq П4 [7, с. 152 - 166].$$

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується і остання нерівність. Це означає, що підприємство має власний оборотний капітал, тобто виконуються мінімальні умови фінансової стійкості. Якщо будь-яка з перших трьох нерівностей не виконується, це означає, що ліквідність балансу більшою чи меншою мірою відрізняється від абсолютної ліквідності.

Проведемо аналіз ліквідності балансу ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за даними табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2022 рік

Актив	01.01. 2022 р., тис. грн.	01.01. 2023 р., тис. грн.	Пасив	01.01. 2022 р., тис. грн.	01.01. 2023 р., тис. грн.	Платіжний надлишок або нестача	
						П.р. (гр..5- гр.2)	К.р. (гр..6- гр.3)
1. Найбільш ліквідні активи (А1)	396,6	716,7	1. Найбільш строкові зобов'язання (П1)	1044,8	15405,4	-648,2	-14688,7
2. Швидко реалізовані активи (А2)	4465	17911,9	2.Короткострокові пасиви (П2)	-	1901	4465	16010,9
3. Повільно реалізовані активи (А3)	1692,6	2610,3	3.Довгострокові пасиви (П3)	3282,5	845	-1589,9	1765,3
4. Важко реалізовані активи (А4)	1208,6	1986,7	4. Постійні пасиви (П4)	3435,5	5074,2	-2226,9	-3087,5
БАЛАНС	7762,8	23225,6	БАЛАНС	7762,8	23225,6	*	*

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

З наведених вище розрахунків видно, що поточна ліквідність ТОВ «Компанія Дніпро Опт» не відповідає абсолютній ліквідності як на початок 2022 року, так і на кінець поточного року. Іншими словами, порушується співвідношення $A1 \geq P1$; $A3 \geq P3$.

ТОВ «Компанія Дніпро Опт» має певні проблеми з розміром власного оборотного капіталу та порушує мінімальні умови фінансової стійкості. Однак перспективи платоспроможності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» ($A2 \geq P2$; $A4 \leq P4$) відповідають встановленим критеріям. Тобто підприємство має можливість підвищити платоспроможність у майбутньому за рахунок майбутніх надходжень і платежів.

Якщо підприємство знаходиться в доброму фінансовому стані, то воно має стабільну платоспроможність. Якщо підприємство знаходиться в поганому фінансовому стані, воно регулярно або постійно неплатоспроможне. Фінансовий аналіз враховує поточну та майбутню

платоспроможність. Аналіз поточної платоспроможності порівнює платіжні засоби компанії з сумою її поточних зобов'язань.

Для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства розраховують відносні показники ліквідності, а також абсолютні показники (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Показники оцінки ліквідності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» за 2020-2022 рр.

Показник	Формула для розрахунку	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
					2022 / 2020	2022 / 2021
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	<u>Грошові кошти</u> Короткострокові пасиви	2,260	0,380	0,041	-2,219	-0,338
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	Оборотні активи – <u>запаси</u> Короткострокові пасиви	5,496	4,653	1,076	-4,420	-3,577
Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності (покриття)	<u>Оборотні активи</u> Короткострокові пасиви	6,570	6,273	1,227	-5,343	-5,046

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань можна погасити за рахунок активів, що мають абсолютну ліквідність. Як видно з табл. 2.12, значення цього показника на кінець аналізованого періоду суттєво покращилося. Так, порівняно з 2021 роком значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2022 році зменшилося на 0,338 в. п., а з 2020 роком - на 2,219 в. п. Коефіцієнт поточної ліквідності показує, яку частину боргу можна погасити не лише за рахунок грошових коштів, а й за рахунок очікуваних надходжень за відвантажену продукцію

(виконані роботи, надані послуги). Порогове значення цього показника має бути не менше 1,0. Як видно з розрахунків, значення цього індикатора у 2022 році є значно нижчим, ніж у 2020-2021 роках (3,577 та 4,42 відсоткових пункти відповідно).

Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності) показує, скільки гривень поточних активів компанії припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Компанія вважається ліквідною, якщо її поточні активи перевищують поточні зобов'язання.

Цей показник особливо важливий для оцінки компаній покупцями, інвесторами та кредитними установами і залежить від галузі, виду діяльності, тривалості виробничого циклу, структури запасів, способу розрахунків з покупцями тощо.

Якщо коефіцієнт дорівнює 1,0, то підприємство має припинити своє функціонування, оскільки не має оборотних коштів для продовження виробничого процесу та здійснення поточної діяльності після погашення існуючої заборгованості. Адже тільки в цьому випадку підприємство може продовжувати свою діяльність після повного погашення заборгованості. Як видно з таблиці 2.12, коефіцієнт покриття значно знизився. Так, значення цього показника зменшилося на 5,046 та 5,343 відсоткових пункти у 2022 році порівняно з 2020-2021 роками відповідно.

Таким чином, ТОВ «Компанія Дніпро Опт» необхідно вжити заходів щодо збільшення грошових коштів, зменшення поточних зобов'язань та налагодження ефективної платіжної політики.

Висновки до розділу 2

1. Дослідження проводилось на матеріалах ТОВ «Компанія Дніпро Опт». Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування збільшився на 42280 тис. грн. (254,58%) в 2022 р., порівняно з 2021 р. Сума податку на прибуток збільшилась на 9973 тис. грн. (210,00%).

Чистий прибуток підприємства в 2022 р., порівняно з 2021 р., збільшився на 32307 тис. грн. (272,43%), що є позитивним фактором в діяльності підприємства.

2. Обсяг необоротних активів зростає з року в рік. В 2022 році їх обсяг досяг 1986,7 тис. грн., тобто збільшився на 778,1 тис. грн. (64,38%), порівняно з 2021 р., та на 1031,1 тис. грн. (107,9%), порівняно з 2020 р. Зростання показника відбулося за рахунок збільшення вартості основних засобів ТОВ «Компанія Дніпро Опт». Оборотні активи підприємства в 2022 р., порівняно з 2020-2021 рр., збільшились на 18018,4 тис. грн. та 14662 тис. грн. відповідно.

3. Власний капітал протягом 2020-2022 рр. має тенденцію до збільшення. Так, в 2022 р. власний капітал становив 4755,4 тис. грн., що на 1548,6 тис. грн. та 1319,9 тис. грн. більше, порівняно з 2020 р. та 2021 р. відповідно. Зростання суми власного капіталу ТОВ «Компанія Дніпро Опт» відбулося за рахунок збільшення статутного капіталу. Для розвитку господарської діяльності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» залучає, в основному, свої вільні обігові кошти, а не позикові.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Підвищення ефективності управління структурою активів підприємства

Економічна класифікація основних засобів є складною і визначає ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Обсяг і структура оборотних активів повинні бути правильно визначені для забезпечення комерційної, технологічної та фінансової діяльності підприємства. Раціональна організація оборотних активів є основою фінансової стійкості підприємства, а тому від ефективності відтворення оборотних активів у процесі кругообігу залежить успішне вирішення економічних труднощів діяльності підприємства.

Про ефективність відтворення оборотних активів можна судити за швидкістю, з якою первісно авансована вартість проходить всі стадії кругообігу і може бути визначена показником оборотності. Однак цьому показнику притаманні недоліки, які проявляються в тому, що він не має прямого зв'язку з ефективністю господарської діяльності та перебуває під впливом різних факторів, що обмежує сферу його застосування. Недоліки цього показника можна усунути на основі принципів функціонально-вартісного аналізу. Принцип функціонально-вартісного аналізу полягає у співвіднесенні різних показників між собою, зокрема, в основу функціонально-вартісного аналізу покладено принцип співвідношення між важливістю певної функції та витратами на її виконання. Найкращі результати досягаються, коли співвідношення показників дорівнює одиниці. У процесі досягнення цього результату виявляються деякі непотрібні або дублюючі функції, завдяки чому усувається зайва торгово-технічна робота, знижуються витрати і підвищується ефективність господарської діяльності.

Принципи функціонально-вартісного аналізу можуть бути використані в управлінні різними економічними категоріями, в тому числі великими системами та існуючими активами. При цьому особливістю використання функціонально-вартісного аналізу в управлінні основними засобами є те, що він не розділяє функції на основні та допоміжні. Єдина функція, яку повинен виконувати основний засіб, - це забезпечення процесу відтворення як в рамках всього циклу використання активу, так і в окремих елементах на окремих стадіях.

Завданням функціонально-вартісного аналізу є забезпечення раціональної взаємодії між кругообігом оборотних активів за окремими елементами та циклом в цілому. В результаті такої взаємодії має відбуватися синхронізація виконання відтворювального процесу на окремих стадіях кругообігу, що є важливою умовою ефективності. Ефективність досягається, якщо швидкість обороту загальної суми ліквідних активів, що забезпечують весь цикл, дорівнює швидкості обороту кожної стадії. Оптимальний склад оборотних активів і результати, отримані від їх функціонування.

Оскільки функціональні завдання основних засобів в цілому та окремих елементів збігаються, то ефективність цих категорій можна визначити на основі коефіцієнта функціональної відповідності між коефіцієнтом оборотності окремих елементів та коефіцієнтом оборотності основних засобів в цілому. Цей коефіцієнт можна розрахувати за наступною формулою:

$$K_{ф.в.} = K_{об.елем.} : K_{заг.об.} \quad (3.1)$$

де $K_{ф.в.}$ - коефіцієнт функціональної відповідності оборотності окремого елемента оборотних активів і оборотності їх загальної величини;

$K_{об.елем.}$ - коефіцієнт оборотності окремого елемента оборотних активів;

$K_{заг.об.}$ - коефіцієнт загальної оборотності всієї суми оборотних

активів.

Економічний зміст запропонованого функціонально-специфічного коефіцієнта ефективності полягає у відношенні темпів зростання отриманого результату до темпів зростання використаних засобів. При цьому ефективність використання оборотних активів досягається при рівності одиничних коефіцієнтів або коли оборотність засобів в цілому дорівнює оборотності окремих елементів.

В економічній практиці для отримання оптимального значення коефіцієнта функціонального коригування необхідно використовувати низку нерівнозначних за значимістю факторів, які впливають як на рівень ліквідних активів, так і на результат їх функціонування.

У першому випадку перевищення оборотності оборотних активів над загальною оборотністю на окремих стадіях відповідає збільшенню проміжних результатів відносно кінцевого результату; при цьому надлишкова наявність фінансових та операційних ресурсів на окремих стадіях кругообігу залишається невикористаною на інших наступних стадіях. Це не стосується останньої стадії циклу обігу, коли запаси реалізуються. Досягнення найкращих результатів на цій стадії позитивно впливає на тривалість циклу.

У другому випадку, як і в циркулярній економіці, низький оборот на одній стадії порівняно з іншими стадіями призводить до негативних наслідків. Ці стадії циклічного циклу, де спостерігається затримка оборотності, слід розглядати як недолік у здійсненні процесу ремануфактуризації та вживати заходів для його усунення. В іншому випадку недостатня оборотність активів на певних стадіях буде мати негативний вплив на ефективність циклу.

У методиці важливо використовувати суму проміжних результатів операційної та фінансової діяльності як наслідок функціонування всіх оборотних активів. Цей метод забезпечує порівнянність розрахованих коефіцієнтів оборотності та функціональної сумісності, визначає оптимальну

структуру основних засобів та забезпечує економічну ефективність.

Діалектичний характер новостворених коефіцієнтів функціональної відповідності вражає. З одного боку, він відображає досягнутий рівень оборотності окремих елементів оборотних активів і корелює з оборотністю їх загальної вартості; з іншого боку, цей коефіцієнт слугує критерієм планування на майбутній період, що поступово стабілізує і забезпечує повну синхронізацію відтворювального процесу.

Під впливом світової фінансової кризи, нестабільності зовнішнього середовища та посилення конкуренції підприємства стикаються з проблемою забезпечення своєї життєздатності та створення умов для подальшого розвитку.

Пріоритетним напрямом вирішення основних проблем управління ліквідними активами є створення механізму оптимізації, який дозволяє обрати серед варіантів їх обсягу та структури найкращий варіант з точки зору цілей розвитку суб'єктів господарювання.

Важливість питань, пов'язаних з оптимізацією ліквідних активів суб'єктів господарювання, пояснюється також наступними фактами ліквідні активи становлять на сьогоднішній день найбільшу частку сукупного багатства, тому навіть незначні зміни в них або недотримання параметрів оптимізації можуть мати помітний позитивний або негативний вплив; обсяг, структура і швидкість руху ліквідних активів визначають здатність підприємства нарощувати свій оборот і забезпечувати достатній рівень ліквідності, платоспроможності, рентабельності тощо; обсяг, структура і швидкість руху ліквідних активів визначають здатність підприємства нарощувати свій оборот і забезпечувати достатній рівень ліквідності, платоспроможності, рентабельності тощо.

Важливим завданням та етапом системи управління ліквідними активами суб'єкта господарювання є визначення оптимальної потреби в цих активах.

В економічній літературі оптимізація трактується як пошук

найкращого варіанту з можливих альтернатив, який гарантує максимальну ефективність при мінімальних витратах.

Економічно оптимальний стан або розвиток економічної системи - це найкращий можливий стан з точки зору її цілей за існуючих зовнішніх і внутрішніх умов. Якщо під досягненням мети управління основними засобами розуміти "максимальний ефект", а під "мінімальними витратами" - не тільки витрати, пов'язані зі створенням та утриманням основних засобів, але й витрати, понесені за відсутності достатньої кількості основних засобів, то "мінімальні витрати" означатимуть не тільки витрати, пов'язані зі створенням та утриманням основних засобів, але й витрати, понесені за відсутності достатньої кількості основних засобів. Оптимальним за відсутності достатньої кількості необхідних активів може бути як мінімальний, так і максимальний та середній розмір оборотних активів, залежно від цілей підприємства та певних обмежень. Тому визначення оптимального розміру оборотних активів має узгоджуватися з конкретними цілями, якими керуються при управлінні ними.

Іншою важливою умовою оптимізації є відповідність заданого варіанту рішення обраному критерію оптимальності (властивість, яка є критерієм вибору і вказує на найкращий спосіб розв'язання проблеми).

Система обмежень визначається органічно і разом з критеріями оптимальності. Таким чином, оптимізацію основних засобів можна розглядати як систему методів і прийомів обґрунтування найкращих варіантів задоволення потреб у цих засобах при певних обмеженнях з точки зору обраних цілей і критеріїв оптимальності.

Відомо, що занадто великі основні засоби обмежують залучений капітал, зменшують можливості корисного альтернативного використання та уповільнюють оборотність, що відображається на витратах і фінансових результатах. У той же час, недостатня кількість оборотних активів може спричинити перебої в роботі та бізнес-процесах, що призведе не тільки до зниження продажів і прибутку в поточному періоді, але й до втрат

споживачів, що може мати негативний вплив на майбутнє. Тому об'єктивно необхідним є визначення оптимальної величини оборотних активів.

Оптимізація може розглядатися як пріоритетний напрям розвитку економічних механізмів управління основними засобами. Це пов'язано з тим, що результатом є не тільки розрахунок оптимального обсягу та структури, але й встановлення критеріїв та параметрів оптимізації, а також створення ефективних механізмів оптимізації джерел фінансування основних засобів.

Принципи, що лежать в основі процесу оптимізації, є методологічною основою та необхідним фундаментом процесу оптимізації. Питання систематизації принципів (базових припущень), що лежать в основі оптимізації основних засобів, не знайшло достатнього висвітлення в економічній літературі. Більшість досліджень, проведених науковцями, ґрунтується на принципах формування активів [9, 10] та оптимізації співвідношення активів.

Вважаємо за можливе розглянути ці принципи та сформулювати їх основні положення з урахуванням пріоритетів оптимізації в системі управління основними засобами (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика принципів

Принципи	Зміст принципу
1	2
1. Взаємозв'язок із загальною системою фінансового управління. Спрямованість на цілі розвитку	Цілі та завдання оптимізації оборотних активів повинні бути сфокусовані на цілях розвитку підприємства і підпорядковані загальній системі фінансового менеджменту.
2. Урахування перспектив розвитку підприємства	Оптимальна потреба в оборотних активах - це забезпечення потенціалу для короткострокового зростання продажів.
3. Забезпечення відповідності співвідношення оборотних активів умовам діяльності торговельного підприємства	Обираючи склад оборотних активів, враховуйте внутрішню та зовнішню ситуацію підприємства та зміни в цій ситуації.

Продовження табл. 3.1

1	2
4. Досягнення мінімізації витрат із залучення та утримання оборотних активів	Прагніть до "максимальних" результатів за "мінімальних" витрат
5. Варіативний підхід до розробки рішень у процесі оптимізації	Враховуйте критерії (ліквідність, оборот, прибутковість тощо) при виборі найкращого варіанту.
6. Забезпечення структури оборотних активів, прийнятної з позиції ефективності господарської діяльності	Оптимізація та повне використання існуючого портфелю активів і збільшення його потенційної здатності генерувати прибуток.
7. Забезпечення структури оборотних активів, прийнятної з позиції мінімізації ризику	Встановити параметри обсягу та складу ліквідних активів, які мінімізують ризик втрати ліквідності.
8. Комплексний характер прийняття рішень з оптимізації	Балансування між ризиком ліквідності та ефективністю. Узгодження рішень щодо оптимізації ліквідних активів з джерелами фінансування та кінцевими результатами діяльності компанії.

Отже, процес оптимізації активів підприємства можна представити як певну послідовність етапів (рис. 3.1).

Розглянемо кожен етап процесу оптимізації оборотних активів більш детально.

1. визначення напрямку оптимізації відповідно до принципів, підходів та критеріїв оптимізації формування оборотних активів. На цьому етапі для визначення напрямку та цілей оптимізації необхідно виходити з цілей управління основними засобами, керуючись вищезазначеними принципами та узгоджуючи їх з цілями фінансового менеджменту та загальними цілями торговельного підприємства. Основною стратегічною метою оптимізації є визначення обсягу та структури ліквідних активів, достатніх для ефективного здійснення довгострокової торговельної та фінансової діяльності компанії. Що стосується поточної діяльності, то найважливішими цілями є забезпечення ліквідності та мінімізація ризиків.

Рис. 3.1. Структурно-логічна модель процесу оптимізації оборотних активів

Виходячи з цього, оптимізація обсягу та структури ліквідних активів має бути спрямована на досягнення за певних умов прийняттого балансу між ефективністю торговельної діяльності та рівнем ризику. Напрямок оптимізації визначається також підходом до формування обсягу ліквідних активів (агресивний, консервативний, поміркований), в рамках якого визначаються та коригуються відповідні критерії оптимізації (достатність, ліквідність, оборотність, дохідність, ризик тощо).

2. оцінка можливих резервів у зв'язку з операційними розробками та

організаційними змінами в торгівлі, технічних процесах і платіжних системах. При розрахунку необхідного оптимального обсягу оборотних активів необхідно оцінити їх з точки зору потенціалу розвитку бізнесу та зарезервувати певні резерви для забезпечення можливості збільшення обсягів продажу та диверсифікації діяльності в найближчому майбутньому. При цьому важливо оцінити та врахувати зміни в умовах закупівлі та доставки товарів, обмеження попиту, матеріально-технічної інфраструктури, можливостей доставки, структури витрат, пов'язаних із запасами, систем та умов оплати тощо.

3. обґрунтування критеріїв за критерієм достатності. Ліквідні активи, як елемент ресурсного потенціалу, призначені для забезпечення безперервного та планомірного процесу господарської діяльності, що може бути досягнуто шляхом забезпечення оборотності, співмірної з попитом на такі активи. Таким чином, достатність як критерій оптимальності означає наявність ліквідних активів в обсягах, що дозволяють досягти запланованого обороту та структури при збереженні або скороченні тривалості циклу діяльності та забезпеченні безперебійного фінансування поточних потреб.

Відповідно до цього стандарту, процес стандартизації складається з трьох етапів:

3.1 Вибір підходів та методів стандартизації. Першим етапом є вибір підходу та методу стандартизації. Від правильності цього вибору залежить якість процесу раціоналізації як інструменту та вихідної бази для оптимізації.

Теорія і практика стандартизації основних засобів має досить широкий спектр методичного інструментарію, який детально досліджений у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Водночас обґрунтування методів та методологічних підходів є досить складним і неоднозначним питанням. Це пов'язано як з особливостями використання ліквідних активів на підприємствах бізнесу (орієнтація на мінливий та важко прогнозований споживчий попит, наявність різноманітних взаємовідносин з великою кількістю постачальників), так і зі складністю застосування певного

методичного інструментарію через невеликі розміри більшості підприємств.

Перш за все, вибір методологічних підходів та методів стандартизації повинен ґрунтуватися на завданні оптимізації відповідно до її цілей та критеріїв, на очікуваних змінах у діяльності підприємства, визначених на попередньому етапі, а також на певних принципах стандартизації - системності, достовірності, реалістичності, науковості та ефективності.

Запропоновані науковцями методичні підходи відрізняються за спрямованістю нормативів, рівнем деталізації та точністю розрахунків і ґрунтуються на певних методах нормування.

Традиційно в економічній літературі виділяють чотири групи методів нормування основних засобів: техніко-економічні розрахункові методи, економіко-статистичні методи, економіко-математичні методи та евристичні методи (експертні оцінки).

Вибір методологічних підходів і методів нормування основних засобів ґрунтується на: оптимізаційних цілях і завданнях; підходах до формування основних засобів; відповідних критеріях і обмеженнях, їх видах і елементах; обсязі і деталізації необхідної інформації (характер очікуваних змін основних результатів діяльності, умови комерційних і технічних процесів, системи розрахунків); стадіях, типі і величині життєвого циклу підприємства, доступності, простоті методів розрахунків, трудомісткості розрахунків, можливості використання програмного забезпечення.

3.2 Розрахунок базового рівня основних засобів На цьому етапі за допомогою перелічених методів на основі обраної методології розраховуються обсяги та рівні окремих видів основних засобів, а також їхні загальні нормативи. Розраховані показники повинні відповідати встановленим критеріям виконання.

Залежно від обраного підходу, критерії можуть розраховуватися як у вигляді загальної вартості запасів, так і в розрізі окремих елементів з використанням різних методів. В останньому випадку загальна вартість запасів розбивається на елементи відповідно до призначення кожного з них.

3.3 Визначення оптимального співвідношення між постійною та змінною частинами оборотних активів На цьому етапі встановлюється оптимальне співвідношення між постійною та змінною частинами оборотних активів.

Обсяг оборотних активів визначається не тільки потребами бізнесу та технічними процесами, але й випадковими факторами. Тому процес управління ліквідними активами вимагає визначення їх сезонного (або іншого циклічного) складу (різниця між максимальним і мінімальним попитом протягом року). При цьому оборотні активи підприємства прийнято поділяти на постійні та змінні.

Критерії обсягу та складу оборотних активів, розраховані з використанням розглянутих методичних підходів та методів, вважаються базовими: + По-перше, ці критерії розраховуються на основі критерію достатності активів для забезпечення виручки від реалізації. Це логічно відображає основну функцію запасів: задоволення попиту. Достатність оборотних активів по відношенню до попиту визначає їх оборотність, ліквідність та здатність генерувати прибуток. Релевантність критеріїв достатності дозволяє визначити оптимальну потребу в ліквідних активах з точки зору забезпечення майбутніх доходів і результатів діяльності; + По-друге, в процесі оптимізації ці критерії враховуються в процесі пошуку і вибору оптимального варіанту обсягу і структури ліквідних активів з урахуванням критеріїв ліквідності і прибутковості.

4. Коригування нормативів на відповідність цільовим критеріям обраного підходу до формування основних засобів. На цьому етапі банки оцінюють та коригують розраховану структуру ліквідних активів на відповідність цільовим критеріям підходу до формування, критеріям ліквідності та прибутковості. Забезпечення оптимальної структури з цих позицій вирішує два основні питання.

4.1 Узгодження критеріїв з критеріями ліквідності. Оптимізація структури ліквідних активів з точки зору забезпечення ліквідності означає

узгодження їх видів таким чином, щоб усунути проблеми з платоспроможністю на основі запропонованих критеріїв. Отже, мета цього етапу - перевірити, чи відповідає структура ліквідних активів прийнятному рівню ліквідності, і за необхідності внести відповідні корективи.

Оптимальними змінами в структурі ліквідних активів будуть такі, що забезпечують виконання цих умов:

$$L(X_1, X_2, \dots, X_n) \rightarrow Q \quad (3.2)$$

де $L(X_1, X_2, \dots, X_n)$ - функція рівня ліквідності оборотних активів; Q - оптимальний рівень ліквідності, що визначається для кожного конкретного підприємства.

Розрахунковий рівень ліквідності повинен мати "нормативне співвідношення" в діапазоні від мінімального до максимального. Залежно від обраного підходу до формування ліквідних активів, компанія обирає граничний або середній рівень ліквідності та коригує його відповідно до оптимальної структури.

Це пов'язано з тим, що ліквідність і платоспроможність безпосередньо залежать від того, наскільки швидко такі активи можуть бути конвертовані в реальні грошові кошти. Важливість врахування оборотності полягає в тому, що цей показник дозволяє динамічно оцінити швидкість обороту активів, на відміну від показників ліквідності, які характеризують здатність платити за зобов'язаннями в статичі. Показники оборотності повинні бути такими, щоб забезпечити нормальну ліквідність з достатнім запасом для поточного процесу продажу. Особливо це стосується оборотності запасів та дебіторської заборгованості, які є неліквідними активами.

Обираючи мінімальний рівень ліквідності в межах "нормативних коефіцієнтів", компанії повинні бути готові до високого рівня ризику неплатежів та неплатоспроможності. Орієнтуючись на максимальний рівень, комерційні компанії мінімізують свої фінансові ризики, але можуть мати проблеми з продажами та прибутком.

4.2 Коригування критеріїв відповідно до критеріїв прибутковості

Відомо, що різні рівні окремих видів оборотних активів по-різному впливають на прибуток. Наприклад, хоча високий рівень запасів забезпечує безперервність процесу продажу та необхідні темпи зростання продажів відповідно до попиту, в той же час витрати на утримання цих запасів є високими і можуть мати негативний вплив на прибуток. Грошові активи, як правило, не розглядаються як джерело доходу, хоча це може бути і так, якщо вони використовуються як альтернатива (у вигляді фінансових інвестицій). Але це вже пов'язано з розподілом фінансових ресурсів.

Умовою оптимальності за критерієм рентабельності є:

$$W(X_1, X_2, \dots, X_n) \rightarrow \max, \quad (3.3)$$

де $W(X_1, X_2, \dots, X_n)$ - функція ефективності (рентабельності) активів.

Якщо при оптимізації структури ліквідних активів основна увага приділяється максимізації прибутковості, то частка неліквідних активів може збільшуватися, а оборотний капітал - зменшуватися.

Виходячи з вищесказаного, можна сказати, що оптимальна структура ліквідних активів з урахуванням ліквідності та прибутковості - це така структура ліквідних активів, яка максимізує ефективність використання при заданому рівні ліквідності, тобто така структура ліквідних активів, при якій умови L і W виконуються разом.

5. Розробка нормативів управління ліквідними активами На цьому етапі на основі попередніх розрахунків остаточно визначаються нормативні обсяги та склад ліквідних активів за видами та елементами. Ці нормативи можна вважати стандартами управління, оскільки вони є науково обґрунтованими, характеризують кількісні та якісні виміри різних елементів, є основою для фінансового планування та визначення максимально допустимих резервів; можуть забезпечити комплексне та цілеспрямоване вирішення торговельно-господарських завдань та можуть бути використані для порівняння з фактичними даними при оцінці ефективності управління ліквідними активами.

6. Оптимізація джерел фінансування основних засобів. Потреба в

оборотних активах та їх структура мають бути узгоджені з джерелами фінансування з точки зору поєднання власного та позикового капіталу, що оптимізує співвідношення між прийнятним ризиком для фінансової стійкості та високою рентабельністю власного капіталу.

Політика управління дебіторською заборгованістю є складовою управління оборотними активами компанії і спрямована на оптимізацію кількості, строків погашення та якості дебіторської заборгованості.

Оптимізація дебіторської заборгованості забезпечується шляхом контролю умов та форм розрахунків з постачальниками товарів та споживачами товарів.

Коли ТОВ "Компанія Дніпро Опт" купує товари у постачальників або продає їх споживачам, використовуються наступні умови оплати в залежності від терміну платежу

- Застосування передоплати - повної або часткової
- Оплата за фактом поставки або за фактом отримання платіжних документів.
- Оплата в розстрочку.

Створення сприятливих для компанії умов оплати передбачає наступне.

- При закупівлі товарів - мінімізацію суми передоплати та оплати за фактом поставки товарів і максимізацію обсягу товарів, придбаних на умовах відстрочки платежу (товарного кредиту);

- при продажу товарів - мінімізація обсягу товарів, що продаються на умовах комерційного та споживчого кредиту.

Використання умов оплати, що призводять до утворення дебіторської заборгованості, є ефективним для підприємства лише в тому випадку, якщо це збільшує обсяг реалізованої продукції, підвищує конкурентні переваги підприємства, збільшує кількість постачальників, робить партнерські відносини з ними більш надійними тощо.

Доцільність спрямування коштів у дебіторську заборгованість

визначається шляхом порівняння додаткових доходів і витрат, пов'язаних з її формуванням.

Джерелом додаткового доходу, який отримує компанія від надання торгового або споживчого кредиту, є зростання обсягів продажу товарів. Їх розмір можна вирахувати так:

$$ДД_{ДЗ} = \frac{\Delta TO \cdot P_{ВД}}{100\%}, \quad (3.4)$$

де ΔTO – зростання обсягів товарообігу, обумовлене наданням пільг за термінами оплати товарів;

$P_{ВД}$ – рівень чистого (після сплати ПДВ) валового доходу, відсотків до товарообігу.

Додаткові витрати підприємства, що виникають з наданням кредиту споживачам підприємства, охоплюють такі напрямки витрат.

1. Поточні реалізаційні витрати. Їх обсяг залежить від зростання товарообігу та рівня витрат обігу підприємства:

$$ДВ_p = \frac{\Delta TO \cdot (P_{ВО} + \Delta P_{ВО_{ДЗ}} - \Delta P_{ВО_{ТО}})}{100\%}, \quad (3.5)$$

де $P_{ВО}$ – рівень витрат обігу, що склався на даному підприємстві, відсотків до товарообігу;

$\Delta P_{ВО_{ДЗ}}$ – збільшення рівня витрат обігу в зв'язку з фінансуванням додаткових витрат, пов'язаних з виникненням дебіторської заборгованості;

$\Delta P_{ВО_{ТО}}$ – зниження рівня витрат обігу в зв'язку з зростанням обсягу товарообігу.

2. Витрати на формування капіталу (активів), що іммобілізуються з обігу підприємства та відволікаються в дебіторську заборгованість. Розмір цієї групи витрат залежить від планового обсягу утворення дебіторської заборгованості ($ДЗ$), терміну надання кредиту споживачам ($Д$), ціни капіталу, що склалася ($Ц_k$). Розмір витрат розраховується так:

$$ДВ_{\kappa} = \frac{ДЗ \cdot Д \cdot Ц_{\kappa}}{360 \cdot 100\%}. \quad (3.6)$$

3. Додаткові витрати підприємства від знецінення заборгованості в зв'язку з інфляцією ($ДВ_{\text{інф}}$). Їх розмір визначається, виходячи з очікуваних заходів із захисту від неї.

4. Додаткові витрати підприємства від часткового непогашений дебіторської заборгованості в зв'язку з її безнадійністю.

Розмір цієї групи витрат може бути визначений, виходячи з середнього відсотка утворення безнадійної заборгованості, що фактично склалася на підприємстві:

$$ДВ_{\text{бз}} = \frac{ДЗ \cdot P_{\text{бз}}}{100\%}, \quad (3.7)$$

де $P_{\text{бз}}$ – рівень утворення безнадійної заборгованості, відсотків до загального обсягу.

Загальний розмір додаткових витрат підприємства в зв'язку з утворенням дебіторської заборгованості визначається як сума розглянутих вище видів витрат:

$$ДВ_{\text{ДЗ}} = ДВ_{\text{р}} + ДВ_{\kappa} + ДВ_{\text{інф}} + ДВ_{\text{бз}}. \quad (3.8)$$

Якщо $ДД_{\text{ДЗ}} > ДВ_{\text{ДЗ}}$, надання комерційного та споживчого кредиту для підприємства економічно доцільне.

При встановленні ефективного способу розрахунків зі своїми торговими партнерами компанія повинна розглянути та порівняти доступність таких способів оплати, як платіжні доручення, акредитиви, чеки, векселі та платіжні картки.

Слід зазначити, що певні форми розрахунків несуть різний рівень кредиторського ризику через недобросовісність контрагентів компанії.

Описана вище можливість затримки оплати за товари свідчить про те, що слід приділяти більше уваги вибору форми розрахунків з контрагентом компанії.

Одним з напрямків управлінських зусиль є забезпечення необхідної

якості дебіторської заборгованості, що є запорукою своєчасного її погашення. Це завдання включає в себе

1. комплексну оцінку бізнес-партнерів компаній комерційного або споживчого кредитування з точки зору їхньої кредитоспроможності як боржників. Для цього слід дослідити їх організаційно-правовий та майновий статус, ділову репутацію, стаж роботи та інші об'єктивні і суб'єктивні умови їх діяльності.

При наданні комерційних або споживчих кредитів ТОВ "Дніпровська оптова компанія" має вивчати практику кредитування банківських установ та набутий ними досвід і враховувати його у своїй діяльності.

2. визначення максимальної суми боргу, що надається одному позичальнику (так званий кредитний ліміт). Для різних груп позичальників кредитні ліміти встановлюються по-різному, залежно від оцінки ризику неповернення кредиту та умов кредитування.

Встановлення кредитних лімітів є одним із способів зниження ризику фінансових витрат суб'єкта господарювання у разі дефолту позичальника.

3. використання різних форм забезпечення боргу. Використання таких форм забезпечення боргу, як застава майна або цінних паперів, банківські гарантії, гарантії третіх осіб та страхування фінансових ризиків операцій зовнішніми спеціалізованими страховиками для великих боржників сприяє підвищенню якості претензійно-позовної роботи. Хоча надання застави є трудомістким і витратним процесом, він захищає інтереси торговельних компаній і значно полегшує стягнення заборгованості у разі її несплати у визначений термін.

4. законне та виважене (відповідно до законодавства) оформлення всіх документів, що регулюють взаємовідносини з боржником, суму заборгованості боржника та строки погашення боргу.

В умовах інфляційної економіки споживча дебіторська заборгованість потребує захисту від знецінення так само, як і інші види грошових активів. Необхідність цього напряму контролю обґрунтовується тим, що дебіторська

заборгованість підлягає погашенню протягом певного періоду часу за номінальною вартістю, яка враховує фактори часу та інфляції. Теперішня вартість дебіторської заборгованості є меншою, ніж нарахування втрат (збитків) підприємства на її суму.

Якщо $ДЗ_n$ – номінальна вартість дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню через n -й проміжок часу, q – фактор дисконту, який враховує інформацію про нормальну норму можливої капіталізації грошових коштів, то обсяг втрат підприємства від утворення заборгованості ($В_{ДЗ}$) становить:

$$В_{ДЗ} = ДЗ - \frac{ДЗ_n}{(1 + q)^n}. \quad (3.9)$$

Захисту дебіторської заборгованості від знецінення сприяє виконання наступних рекомендацій:

В договорах поставки або купівлі-продажу товарів доцільно визначати максимальний термін дії ціни, що зафіксована в договорі.

Якщо в визначений термін оплата не проводиться, відпускна ціна повинна щоденно збільшуватися для покриття витрат підприємства від знецінення заборгованості.

Ціна реалізації товарів визначається так:

$$ЦР_n = ЦР \cdot \left(1 + \frac{q}{30}\right)^{n-m}, \quad (3.10)$$

де $ЦР_n$ – ціна реалізації через n -день після визначеного договором терміну сплати;

$ЦР$ – ціна реалізації, зафіксована в договорі;

q – фактор дисконту, що враховує інфляцію грошових коштів за місяць;

30 – умовна тривалість місяця в днях.

M – період дії ціни реалізації, зафіксованої в договорі.

В будь-якому разі фактор дисконту визначається у такий спосіб, що дозволяє найбільш об'єктивно визначити реальні втрати підприємства від

відволікання коштів в дебіторську заборгованість.

2. При закупівлі товарів за кордоном за валютні кошти доцільно встановлювати ціну реалізації товарів в умовних одиницях (твердій валюті) або з використанням так званих «валютних застережень».

Ціна реалізації товарів в цьому разі визначається так:

$$ЦР_n = ЦР \cdot \frac{KB_n}{KB_d}, \quad (3.11)$$

де $ЦР_n$ – ціна реалізації через n-й день після укладання договору, в національній валюті;

$ЦР$ – ціна реалізації в день укладання договору;

KB_n , KB_d – відповідно, курс іноземної валюти по відношенню до національної на n-й день та в момент укладання договору.

Щоб уникнути суперечок при оплаті товару, в договорі має бути чітко прописано, який курс буде враховуватися при розрахунку: Національного банку України, міжбанківський курс, курс продажу або купівлі конкретного банку. Це дозволяє покупцеві чітко визначити суму до сплати та зберігає співпрацю між договірними сторонами.

3. розмір пені та порядок її сплати слід розглядати як важливу умову договору поставки або продажу товарів на умовах відстрочення платежу.

Розмір пені, передбачений у договорі, повинен компенсувати інфляційні наслідки та упущену вигоду підприємства.

Кількісно розмір штрафних санкцій за день затримки платежу ($ЕС_q$) розраховується так:

$$ЕС_q = \frac{(1 + 1,2q)^n - 1}{30 \cdot (1 + 1,2q)^n}, \quad (3.12)$$

де q – фактор дисконту, який враховує інфляцію та нормальну капіталізацію коштів підприємства за місяць;

1,2 – коефіцієнт підвищення ставки капіталізації з урахуванням ставки ПДВ (20%), який підлягає сплаті з отриманих економічних санкцій;

n – очікуваний термін затримки платежу в місяцях;

30 – умовна тривалість місяця в днях.

Для характеристики діючої практики управління дебіторської заборгованістю на торговельному підприємстві ТОВ «Компанія Дніпро Опт» проведемо аналіз доцільності відволікання коштів в дебіторську заборгованість.

На першому етапі дослідження проаналізуємо доцільність кредитування покупців підприємства, використовуючи результати попередніх розрахунків, у ході яких визначено, що період погашення дебіторської заборгованості в цілому по підприємству становить 30 дні. За даними обліку підприємства, середній розмір дебіторської заборгованості покупців у 2022 році становив 9386 тис. грн., а середньозважена вартість капіталу – 13,7%.

Звідси, витрати підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» на оплату капіталу підприємства на період відволікання коштів в дебіторську заборгованість, становлять:

$$V_{\text{кап}} = \frac{\overline{ДЗ}_{\text{пок}} \cdot \overline{ВК} \% \cdot \text{ПІДЗ}}{Д \cdot 100\%} = \frac{9386 \cdot 13,7\% \cdot 3}{365 \cdot 100\%} = 10,57 \text{ тис. грн.}$$

Річний індекс інфляції становив 104,2%, отже, витрати підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт» в зв'язку з інфляційним знеціненням капіталу, який відволікається в формування дебіторської заборгованості, становлять:

$$V_{\text{інф}} = \overline{ДЗ}_{\text{пок}} \cdot \left(1 - \frac{1}{I_{\text{інф}}^{\text{ПІДЗ}}} \right) = 10,57 \cdot \left(1 - \frac{1}{1,042} \right) = 0,43 \text{ тис. грн.}$$

Загальний обсяг витрат становить:

$$V_{\text{кр}} = V_{\text{кап}} + V_{\text{інф}} = 10,57 + 0,43 = 11 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо додатковий дохід, який отримується за рахунок надання підприємством ТОВ «Компанія Дніпро Опт» кредиту покупцям, враховуючи, що за даними обліку підприємства приріст реалізації товарів за рахунок надання споживчого та комерційного кредиту становить 1458,6 тис. грн.,

річний товарообіг у 2022 році становив 3831,6 тис. грн., а чистий валовий дохід – 3724,4 тис. грн.

Таким чином, рівень чистого доходу у відсотках до товарообігу становить:

$$P_{ВД} = \frac{3724,4}{3831,6} \cdot 100\% = 97,2\%.$$

Отже, додатковий дохід, якій отримується за рахунок надання торговельним підприємством ТОВ «Компанія Дніпро Опт»кредиту покупцям, становить:

$$ДП_p = \frac{P_{ВД} \cdot \Delta T_{кр}}{100\%} = \frac{97,2\% \cdot 1458,6}{100\%} = 1417,8 \text{ тис. грн.}$$

Оскільки $V_{кр} < ДД_p$, надання кредиту підприємством покупцям є ефективним та економічно доцільним.

На наступному етапі проведемо розрахунок економії торговельного підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт»від здійснення закупівлі товарів на умовах авансової оплати, враховуючи, що три основних постачальника, обсяг закупівлі в яких складає більше 98% всіх обсягів закупівлі підприємства, пропонують знижку на умовах авансової оплати у розмірі 5%, а загальний обсяг закупівлі на умовах авансової оплати у 2022 році за даними обліку підприємства становив 2692 тис. грн.

Таким чином, економія підприємства ТОВ «Компанія Дніпро Опт»від здійснення закупівлі товарів на умовах авансової оплати становить:

$$E_{пок} = \frac{OЗ_{ав} \cdot 3_{ав}}{100\%} = \frac{2692 \cdot 5\%}{100\%} = 134,6 \text{ тис. грн.}$$

За результатами проведеного аналізу можна говорити про те що політику управління дебіторської заборгованістю на підприємстві ТОВ «Компанія Дніпро Опт»можна вважати досить ефективною.

Компанії можуть управляти дебіторською заборгованістю, дотримуючись певних загальних принципів. Вони полягають у наступному:

- Відстежувати стан розрахунків з покупцями за простроченою

(простроченою) дебіторською заборгованістю;

- Якщо можливо, зосередитися на більшій кількості покупців, щоб зменшити ризик несплати одним або кількома великими покупцями; та

- моніторинг співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (значне перевищення дебіторської заборгованості загрожує фінансовій стабільності компанії);

- використання грошових знижок, наприклад, на умовах післяплати.

3.2. Оптимізація потреби підприємства в оборотних активах

Кошти, сплачені авансом на витрати, визнаються окремою статтею в складі оборотних активів. Операційний цикл ТОВ "Компанія Дніпро Опт" - це період від придбання запасів для виробничо-господарської діяльності до отримання коштів за надані послуги. Він складається з наступних етапів (рис. 3.2).

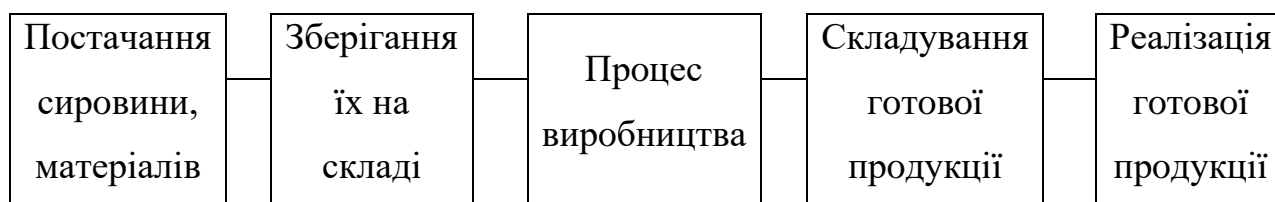

Рис. 3.2. Стадії операційного циклу ТОВ «Компанія Дніпро Опт»

Відповідно, компанії повинні визначити суму капіталу, яку необхідно перевести в запаси та дебіторську заборгованість компанії. Визначення потреби в капіталі для фінансування активів є набагато складнішим завданням, ніж розрахунок обсягу ресурсів, запланованих для інвестиційних цілей. Наявність та структура наявних активів підприємства залежить від двох основних факторів:

- тривалості операційного циклу, тобто періоду, протягом якого капітал, інвестований у виробництво продукції, повертається до підприємства у вигляді виручки від реалізації;

- витрат на виробництво та реалізацію продукту.

До моменту реалізації готової продукції всі витрати, пов'язані з її виробництвом, знаходяться у складі запасів ТОВ "Компанія Дніпро Опт". Одночасно з реалізацією продукції (наданням послуг) запаси компанії зменшуються, а собівартість реалізованої продукції збільшується. Одночасно з продажем запаси зазвичай переводяться в дебіторську заборгованість (якщо компанія не отримала кошти) або грошові кошти та їх еквіваленти за товари, роботи та послуги. При цьому дебіторська заборгованість включає в себе як вартість реалізованої продукції, так і витрати на збут та адміністративні витрати.

У процесі планування слід розраховувати потребу в капіталі, який переноситься на запаси і на собівартість виробленої та реалізованої продукції. В останньому випадку потреба в капіталі виникає лише тоді, коли існує часовий лаг між моментом відвантаження готової продукції зі складу та моментом надходження грошових коштів на розрахунковий рахунок компанії.

При плануванні капіталу, необхідного для фінансування оборотного капіталу, проблема полягає, з одного боку, у складності планування трудомісткості та собівартості (собівартість продукції відповідає лише певному обсягу її виробництва та реалізації, тому фінансові розрахунки на основі суто витратного підходу можуть бути помилковими), а з іншого боку, у невизначеності періодів обороту активів. Якщо працівники отримують зарплату вранці, виробництво відбувається протягом дня, а продаж і надходження надходять ввечері, то потреба в оборотному капіталі становитиме один день. На практиці, однак, час між оплатою товарів, робіт і послуг, що складають собівартість продукції, та отриманням виручки від реалізації в більшості випадків перевищує один день:

- Сировина та матеріали можуть бути отримані протягом декількох днів після оплати;
- Виробництво може тривати дні, тижні або навіть місяці;
- Готова продукція зберігається на складах деякий час до того, як буде знайдений покупець;
- Оплата за відвантажені товари часто надходить із запізненням (або взагалі не надходить).

Протягом усього циклу використання активів необхідно виплачувати заробітну плату, оплачувати рахунки за сировину та витратні матеріали, а також здійснювати інші витрати.

Потребу в оборотному капіталі доцільно визначати шляхом раціоналізації. Загальний критерій (загальна потреба в оборотному капіталі) розраховується шляхом підсумовування критеріїв для кожної статті запасів. Норматив оборотного капіталу для кожної позиції розраховується шляхом множення щоденних витрат у грошовому вираженні на відповідну норму запасу (дні).

У зарубіжній практиці рекомендується розраховувати потребу в капіталі для поповнення оборотних активів не лише за окремими статтями запасів, а й за дебіторською заборгованістю та окремими елементами витрат. Наприклад, потреба в капіталі, що переноситься протягом планового періоду, для окремих елементів сировини та матеріалів, заробітної плати та накладних витрат. Відповідно до цього підходу, розрахунок потреби в капіталі рекомендується здійснювати в три етапи (рис. 3.3).

Першим кроком є визначення кількості днів, протягом яких капітал розподіляється між окремими статтями оборотних активів. Загальний час, протягом якого капітал розміщується в оборотних активах, визначається наступним чином:

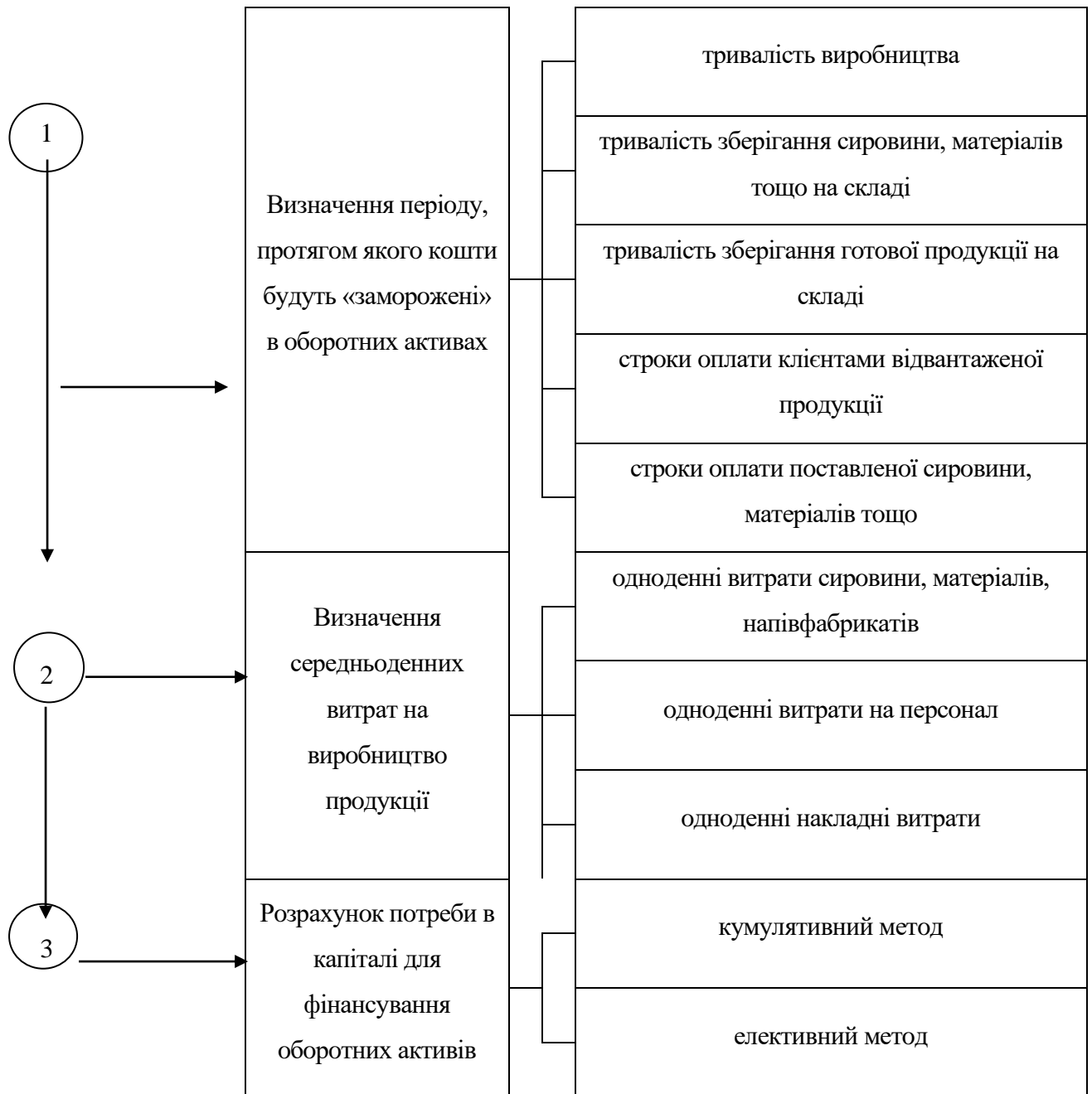

Рис. 3.3. Етапи розрахунку потреби в капіталі для фінансування оборотних коштів.

(+) Час від моменту оплати до моменту поставки сировини та матеріалів;

(-) період, протягом якого постачальники надають торгову дебіторську заборгованість; та

(-) період зберігання сировини та матеріалів;

(+) період виробництва; (-) період виробництва;

(+) період зберігання готової продукції; (+) період зберігання готової продукції

(+) період, протягом якого надається товарний кредит споживачам продукції (період між відвантаженням продукції та отриманням коштів за неї)

(-) період, протягом якого авансові платежі, отримані від інших осіб, зараховуються в рахунок наступних поставок товару.

Таким чином, період, протягом якого кошти переводяться в оборотні активи, визначається трьома функціональними блоками:

1) організація технологічних процесів;

2) ефективність логістики (комплекс заходів з управління логістикою та запасами на підприємстві, спрямований на оптимізацію руху сировини, матеріалів і продукції на всіх стадіях бізнес-циклу: транспортування, зберігання, виробництво та реалізація); та

3) управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Останній функціональний блок знаходиться безпосередньо в компетенції фінансових служб компанії. Наявність дебіторської заборгованості означає, що підприємство надає товарні кредити споживачам своєї продукції або здійснює авансові платежі постачальникам, фінансовим установам тощо. Товарні кредити, надані для стимулювання продажів, збільшують попит на грошові кошти, оскільки збільшують часовий інтервал між платежами та надходженням грошових коштів. Те саме стосується авансових платежів за сировину та матеріали.

При плануванні обсягу капіталу, який слід перевести в дебіторську заборгованість ТОВ «Компанія Дніпро Опт», слід враховувати наступні фактори.

Обмеження щодо забезпечення дебіторської заборгованості за продукцію та відстрочення платежів за продукцію можуть мати негативний вплив на обсяги продажів. Це пов'язано з тим, що в ринкових умовах

споживачі продукції (гіпотетично) надають перевагу пропозиціям, які забезпечують найкращі умови оплати та доставки;

Надмірне захоплення пропозицією товарного кредиту може призвести до неефективного спрямування фінансових ресурсів, зниження платоспроможності компанії та високих витрат, пов'язаних зі стягненням заборгованості.

Передоплата за виробничі ресурси (наприклад, сировину, витратні матеріали, комплектуючі) може мати позитивний вплив на собівартість продукції, оскільки можна досягти значних знижок на їхню ціну. Однак позитивні ефекти від зниження цін та залучення надійних постачальників необхідно порівнювати з негативними наслідками переведення коштів у дебіторську заборгованість під час передоплати.

Слід також враховувати, що наявність необґрунтованої (простроченої) або безнадійної дебіторської заборгованості може призвести до погіршення фінансового балансу через відповідне скорочення наявного оборотного капіталу компанії.

Одним із способів скорочення часу залучення коштів в оборотний капітал є використання дебіторської заборгованості постачальників виробничих ресурсів або авансів, отриманих від інших осіб, в рахунок наступних поставок продукції та виконання робіт (послуг). У цьому випадку підприємство використовує кредиторську заборгованість як джерело фінансування.

Другим кроком у визначенні капіталу, необхідного для оборотного капіталу, є оцінка середньоденних грошових витрат на сировину, напівфабрикати, робочу силу та накладні витрати. Для розрахунку цих витрат спочатку необхідно розрахувати очікувану виробничу собівартість, адміністративні витрати та витрати на збут. Витрати визначаються шляхом розрахунку техніко-економічної собівартості виробництва всіх товарів. Для цього необхідно використовувати технічні стандарти, норми та інші параметри виробничого процесу, зафіксовані в технічній документації, та,

враховуючи економічні умови виробничої діяльності, розрахувати низку конкретних видів витрат: заробітну плату, ціни на ресурси, норми виплат, встановлені законодавством або іншими нормативними актами, тощо. Основними вхідними даними для планування витрат є наступні:

- Запланований обсяг виробництва в натуральному та вартісному вираженні

- Розрахунок норм витрат матеріальних ресурсів, необхідних для виробництва, та потреби в ресурсах у натуральному вираженні (потреба в ресурсах розраховується переважно методом прямого рахунку, тобто шляхом заміни норми витрат на одиницю продукції відповідним обсягом виробництва на плановий період);

- Трудовий критерій: розрахунок чисельності працівників, професійної структури та умов оплати праці, визначених колективними договорами та угодами;

- Економічний критерій: частка амортизаційних відрахувань, відрахувань на соціальне страхування, податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості.

На третьому етапі здійснюється безпосередній розрахунок потреби в капіталі для фінансування оборотного капіталу. Капітал, що використовується підприємствами для фінансування витрат, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції, "заморожений" в оборотних активах, більша частина яких обліковується у вигляді запасів, дебіторської заборгованості та, в деяких випадках, витрат майбутніх періодів. Завдання полягає в тому, щоб визначити, скільки грошових коштів підприємство має авансувати на кожну з цих статей протягом планового періоду.

Капітал, необхідний для фінансування оборотного капіталу, можна розрахувати двома методами: кумулятивним методом та методом вибору.

При кумулятивному методі потреба в капіталі визначається шляхом множення загальної тривалості (у днях) використання коштів, виділених на оборотні активи протягом операційного циклу, на середньоденні витрати.

Цей метод забезпечує лише загальний розрахунок необхідного оборотного капіталу (за всіма елементами витрат), оскільки він базується на загальних витратах на день по кожному з них. Потреба в капіталі для фінансування окремих статей оборотних активів визначається шляхом множення кількості днів, протягом яких кошти "заморожені" в цих активах (наприклад, запаси, незавершене виробництво), на одноразові витрати.

Метод відбору забезпечує більш точний розрахунок потреби в капіталі ТОВ "Компанія Дніпро Опт". Відповідно до цього методу, потреба в капіталі розраховується шляхом підрахунку загальної вартості ресурсів, що просуваються в сировину, заробітну плату та накладні витрати і "заморожуються" в окремих елементах оборотних активів протягом операційного циклу (одного обороту капіталу). Для цього необхідно змінити одноразові витрати окремих елементів на період, протягом якого ці витрати спрямовуються на конкретні елементи оборотного капіталу.

Таким чином, рівень ефективності фінансово-господарської діяльності тим вищий, чим менша потреба в капіталі для фінансування певного обсягу наданих послуг. Тому одним з основних завдань фінансової служби ТОВ «Компанія Дніпро Опт» є оптимізація структури та обсягу оборотного капіталу. З цією метою проводяться заходи щодо оптимізації запасів і дебіторської заборгованості, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції та прискорення оборотності оборотного капіталу.

3.3. Шляхи покращення фінансової діяльності підприємства

Для підвищення ефективності діяльності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» необхідно підвищити його ліквідність, платоспроможність і прибутковість. Оцінка діяльності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» повинна ґрунтуватися на ретельному аналізі кінцевих результатів ефективності. Економічна сутність ефективності діяльності підприємства полягає в досягненні значного

збільшення прибутку на одиницю витрат.

Для ТОВ «Компанія Дніпро Опт» можна порекомендувати наступні напрямки підвищення прибутковості

- збільшення доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

- зниження собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

та

- збільшення прибутковості компанії;

- підвищення продуктивності праці; здійснення управлінського впливу на працівників компанії;

- плани ТОВ «Компанія Дніпро Опт» щодо соціального розвитку працівників компанії

Перш за все, необхідно розробити оперативні заходи щодо зниження собівартості продукції та збільшення обсягів продажів. Для реалізації цих заходів можуть бути зроблені наступні кроки:

- Зменшення витрат на закупівлю комплектуючих;

- Зниження собівартості продукції за рахунок зменшення постійних витрат;

- Зниження цін за рахунок зменшення виробничих витрат.

Дослідження впливу окремих факторів на рівень витрат допоможе ТОВ «Компанія Дніпро Опт» виявити резерви зниження витрат, які є невід'ємною частиною плану витрат підприємства.

Значний вплив на рівень витрат ТОВ «Компанія Дніпро Опт» має стан матеріально-технічної бази та використання виробничого обладнання. Хороший стан техніки, наявність необхідного технічного оснащення та раціональне використання кадрового потенціалу сприяють зниженню витрат.

Для забезпечення платоспроможності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» виробничі витрати повинні бути нижчими за виручку від реалізації продукції. Для підвищення платоспроможності досліджуваного підприємства слід уникати наступних факторів:

- невиконання планових показників виробництва та реалізації продукції, порушення структури та асортименту, низька якість;
- збільшення собівартості продукції
- втрата каналів збуту, постійних клієнтів та замінників в умовах конкуренції;
- неплатоспроможність покупців або замінників з різних причин;
- недосягнення планових показників прибутку та відсутність інструментів фінансування;
- інфляційні процеси та оподаткування
- значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та надлишкові запаси;
- низька оборотність оборотного капіталу.

Рівень ліквідності компанії залежить від її прибутковості, але чіткий зв'язок між цими показниками існує лише в довгостроковому періоді. У стратегічній перспективі висока прибутковість є передумовою достатньої ліквідності. У короткостроковій перспективі, однак, такого прямого зв'язку не існує. Навіть високоприбуткові підприємства можуть мати низьку ліквідність, наприклад, через великі виплати власникам або ненадійних дебіторів. Тому забезпечення достатнього рівня ліквідності вимагає певних управлінських зусиль та оптимізації процесів прийняття фінансово-економічних рішень.

З метою покращення показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Компанія Дніпро Опт» необхідно враховувати основні особливості кожної складової частини в процесі формування капіталу.

Так, використовуючи позиковий капітал, ТОВ «Компанія Дніпро Опт» має високий потенціал для свого розвитку та можливість підвищити рентабельність власного капіталу, але при цьому знижується його фінансова стійкість.

Структура капіталу ТОВ «Компанія Дніпро Опт» має бути оптимізована за критерієм ефективності його використання. Показником цієї

ефективності є рентабельність власного капіталу.

Також необхідно розширити асортимент продукції для посилення підтримки збуту.

Одним із шляхів збільшення доходів від продажів може бути пошук нових ринкових ніш. Компанії можуть запропонувати рекламні кампанії для "запуску" нових видів продукції та збільшення продажів.

Плануючи діяльність компанії, слід забезпечити взаємоузгодженість між короткостроковими бізнес-завданнями та довгостроковими цілями. Може виникнути необхідність тимчасово збільшити оборотність капіталу, щоб збільшити оборотність активів у довгостроковій перспективі. Іншими словами, питання узгодження стратегії і тактики стосується як загальної політики розвитку бізнесу, так і окремих напрямків, зокрема, оптимізації оборотності капіталу.

Враховуючи високий динамізм сучасних економічних процесів, що відбуваються в країні, управління періодами обороту капіталу повинно враховувати всі наявні фактори та їх зміни, а також передбачати відповідні корективи у прийнятті рішень. Методи оптимізації періодів обороту капіталу варіюються від компанії до компанії та від періоду до періоду.

Для дотримання цієї умови необхідно враховувати ще один принцип оптимізації періоду обороту капіталу, а саме розробку альтернативних планів дій: Якщо ТОВ "Компанія "Дніпро Опт" має декілька варіантів управлінських рішень, то запровадження відповідної системи критеріїв дозволить обрати конкретний варіант, може бути прийнятий. При зміні критеріїв відповідно змінюватиметься і напрямок дій менеджера.

Вплив внутрішніх факторів на формування оборотності капіталу підприємства безпосередньо залежить від діяльності ТОВ "Компанія Дніпро Опт". Це: співвідношення основного і оборотного капіталу, структура оборотного капіталу, співвідношення активів і пасивів основних засобів, метод і база амортизації основних засобів і нематеріальних активів; ефективність використання основних засобів і нематеріальних активів,

товарооборотність, співвідношення реальних інвестицій до фінансових інвестицій, фінансова та інвестиційна привабливість капіталу.

Трансформація капіталу може бути прискорена шляхом:

- Скорочення тривалості виробничого циклу шляхом інтенсифікації виробництва (наприклад, за рахунок використання нових технологій, механізації та автоматизації виробничих процесів, підвищення продуктивності праці та повного використання виробничих потужностей, трудових і матеріальних ресурсів підприємств).

- Більш раціональне та різнобічне використання земельних, трудових та матеріальних ресурсів;

- Удосконалення організації логістики для забезпечення безперебійного постачання матеріалів, необхідних для виробництва, та скорочення часу перебування капіталу в запасах; та

- Уникнення надмірних та непотрібних запасів;

- Своєчасна відправка продукції та документів

- Вивчення платоспроможності покупців і постачальників та своєчасне вжиття заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості; та

- Уникати відволікання коштів у дебіторську заборгованість;

- скорочення часу обороту на всіх стадіях грошового циклу;

- підвищення рівня маркетингових досліджень, спрямованих на прискорення просування товарів від виробників до споживачів (включаючи дослідження ринку, вдосконалення форм просування товарів і споживачів, розробку відповідної цінової політики та організацію ефективної реклами).

Прискоренню оборотності капіталу на підприємствах ТОВ "Дніпро Опт" сприяє розвиток виробництва, банківської кредитної системи, транспорту, зв'язку та інших галузей суспільного виробництва і соціальної сфери.

Прискорення оборотності капіталу є вигідним не тільки для підприємств, але й для споживачів, яких вони обслуговують, та національної економіки в цілому.

Оптимальні показники оборотності капіталу відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності господарської діяльності та мають бути включені до основних критеріїв стратегічного розвитку підприємств.

Оборотний капітал може функціонувати у виробничому секторі (запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів) та у секторі дистрибуції (готова продукція на складах, відвантаження клієнтам), тобто оборотний капітал може функціонувати у грошовій та матеріальній формах.

Кругообіг активів підприємства має вирішальне значення для його фінансової діяльності та ефективності. Від того, скільки коштів вкладено в основні та оборотні засоби (у грошовій та матеріальній формі), значною мірою залежать результати виробничо-фінансової діяльності та фінансовий стан підприємства, а також його фінансовий стан.

Висновки до розділу 3

1. Для ефективного управління ліквідними активами на підприємстві ТОВ "Компанія Дніпро Опт" пропонуємо використання принципів функціонально-вартісного аналізу при розрахунку їх оптимальної структури, найважливішим з яких є порівняння різних показників з урахуванням їх впливу на ефективність господарської діяльності.

2. Одним з основних завдань фінансових служб ТОВ "Компанія Дніпро Опт" є оптимізація структури та обсягу оборотного капіталу. З цією метою необхідно запроваджувати заходи щодо оптимізації запасів і дебіторської заборгованості, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції та прискорення оборотності активів.

3. Для підвищення ефективності операційної діяльності підприємства слід підвищити його ліквідність, платоспроможність та рентабельність, оцінка діяльності ТОВ "Компанія Дніпро Опт" повинна ґрунтуватися на ретельному аналізі кінцевого результату її ефективності. Економічна сутність ефективності діяльності компанії полягає в досягненні значного збільшення прибутку на кожну одиницю витрат.

ВИСНОВКИ

Активи підприємства - це економічні інструменти, що складаються з власного та позикового капіталу. Вони характеризуються балансовою вартістю, продуктивністю і здатністю приносити дохід в результаті безперервного обороту.

Політика управління активами є частиною загальної фінансової стратегії компанії, формуючи обсяг і склад необхідних основних і оборотних засобів, раціоналізуючи та оптимізуючи структуру джерел їх фінансування.

Основні джерела оборотного капіталу можна поділити на власні (статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резерви, нерозподілений прибуток та цільові фонди) та позикові (довгострокові кредити банків та інші довгострокові фінансові кошти). Позикові кошти включають довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання, короткострокові кредити банків та короткострокові довгострокові зобов'язання.

Впровадження ефективної політики управління ліквідними активами призводить до: забезпечення безперебійної роботи бізнесу; зменшення обсягу вільних ліквідних активів і, відповідно, витрат на фінансування; полегшення передачі ліквідних активів; максимізації прибутку компанії при збереженні її ліквідності.

Дослідження в роботі проводилось на матеріалах ТОВ «Компанія Дніпро Опт».

Протягом 2021-2022 років чиста виручка від реалізації зросла в 2022 році порівняно з минулим на 681884 тис. грн. За цей час собівартість реалізованої продукції зросла на 27443 тис. грн. (145,02%). Це призвело до збільшення валового прибутку від реалізації на 112264 тис. грн. (176,69%). Негативно вплинуло зростання рівня адміністративних витрат на 24762 тис. грн. (100,15%), витрат на збут на 16940 тис. грн. (97,69%) та інших операційних витрат – на 12472 тис. грн. (31,52%).

В 2022 р., порівняно з 2021 р., спостерігається зменшення інших операційних доходів – на 11933 тис. грн. (33,8%), та відповідно до чого відбулось збільшення прибутку операційної діяльності на 46157 тис. грн. (268,31%). Інші фінансові доходи в 2022 р., порівняно з 2021 р., зменшились на 282 тис. грн. (72,68%), проте відбулось збільшення інших доходів на 1134 тис. грн. Протягом 2021-2022 рр. спостерігається збільшення фінансових витрат на 3314 тис. грн. (683,3%) та інших витрат – на 1415 тис. грн. (284,14%).

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування збільшився на 42280 тис. грн. (254,58%) в 2022 р., порівняно з 2021 р. Сума податку на прибуток збільшилась на 9973 тис. грн. (210,00%).

Чистий прибуток підприємства в 2022 р., порівняно з 2021 р., збільшився на 32307 тис. грн. (272,43%), що є позитивним фактором в діяльності підприємства.

Обсяг необоротних активів зростає з року в рік. В 2022 році їх обсяг досяг 1986,7 тис. грн., тобто збільшився на 778,1 тис. грн. (64,38%), порівняно з 2021 р., та на 1031,1 тис. грн. (107,9%), порівняно з 2020 р. Зростання показника відбулося за рахунок збільшення вартості основних засобів ТОВ «Компанія Дніпро Опт».

Оборотні активи підприємства в 2022 р., порівняно з 2020-2021 рр., збільшились на 18018,4 тис. грн. та 14662 тис. грн. відповідно.

Власний капітал протягом 2020-2022 рр. має тенденцію до збільшення. Так, в 2022 р. власний капітал становив 4755,4 тис. грн., що на 1548,6 тис. грн. та 1319,9 тис. грн. більше, порівняно з 2020 р. та 2021 р. відповідно. Зростання суми власного капіталу ТОВ «Компанія Дніпро Опт» відбулося за рахунок збільшення статутного капіталу.

Довгострокові зобов'язання підприємства в 2022 р., порівняно з 2020-2021 рр., збільшились на 845 тис. грн. та 592,5 тис. грн. відповідно.

Поточні зобов'язання підприємства мали тенденцію до зростання в 2022 р. на 16872,6 тис. грн. та 16825 тис. грн. Відповідно, порівняно з 2020-

2021 рр. Причиною цьому є значне збільшення кредиторської заборгованості по короткостроковим кредитам банку в 2022 р. на 2263,4 тис. грн.; заборгованості постачальникам на 1413,3 тис. грн. ТОВ «Компанія Дніпро Опт» залучає до розвитку господарської діяльності свої вільні обігові кошти, одержані в результаті їх раціонального використання, а не позикові.

Для ефективного управління ліквідними активами на підприємстві ТОВ "Компанія Дніпро Опт" пропонуємо використання принципів функціонально-вартісного аналізу при розрахунку їх оптимальної структури, найважливішим з яких є порівняння різних показників з урахуванням їх впливу на ефективність господарської діяльності.

Одним з основних завдань фінансових служб ТОВ "Компанія Дніпро Опт" є оптимізація структури та обсягу оборотного капіталу. З цією метою необхідно запроваджувати заходи щодо оптимізації запасів і дебіторської заборгованості, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції та прискорення оборотності активів.

Для підвищення ефективності операційної діяльності підприємства слід підвищити його ліквідність, платоспроможність та рентабельність, оцінка діяльності ТОВ "Компанія Дніпро Опт" повинна ґрунтуватися на ретельному аналізі кінцевого результату її ефективності. Економічна сутність ефективності діяльності компанії полягає в досягненні значного збільшення прибутку на кожну одиницю витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами № 549-V (549-16) від 09.01.2007. ВВР, 2007, № 12, ст. 106.
2. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення: Монографія. За редакцією Ареф'євої О.В. К.: ФОП Маслаков, 2020. 260 с.
3. Азаренков Г.Ф. Економічний аналіз. Х.: ХДЕУ, 2011. 208 с.
4. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. - 2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання Прес, 2006. 287 с.
5. Александров Д.Н. Правові форми здійснення управління активами в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 5. С.48-53.
6. Алексєєв І. В. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій. Л.: Бескид Біт, 2011. 152 с.
7. Ареф'єва О. В., Побережна З. М. Холістичне управління адаптивністю підприємства в умовах циклічної економіки. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. № 18, 2021. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.247229>
8. Ареф'єва О. В., Сахаєв В. Г., Ареф'єв О. В. Економіка підприємства. К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2011. 238 с.
9. Баканов М.І., Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу. К: Каравела, 2007. 422 с.
- 10.Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика навч. посіб. / О. Я. Базилінська. 2-ге вид.. К. : Центр учбової літератури, 2011. 398с.
- 11.Бахмут О.І. Аналіз платоспроможності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2007. №12. С.21-26.
- 12.Білик М.Д., Бєлялов Т.Е. Фінансове планування на підприємстві: навч.посіб. Київ : ТОВ «ПанТот», 2015. 436 с
- 13.Бланк И.А. Управление активами /И.А. Бланк. К.: Ника-Центр: Эльга, 2002. 720 с.
- 14.Бойчик І. М. Економіка підприємства. К.: Атіка, 2007. 480с.
- 15.Болюх М. А. Економічний аналіз. К.: КНЕУ, 2008. 555с.
- 16.Бондар Н. М. Економіка підприємства. К.: А.С.К., 2006. 400с.

- 17.Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. №4. С. 40-44.
- 18.Білик М. Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування : монографія. К.: КНУТД, 2019. 280 с.
- 19.Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: підручник / Є.Ф. Брігхем; пер. з англ. К.: Молодь, 1997. 1000 с.
- 20.Буряк П.Ю., Смолінська С.Д., Татарин Н.Б. Фінанси: підручник. Київ : Хай-Тек Прес, 2018. 392 с.
21. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8913> (дата звернення: 09.11.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.103
- 22.Головченко Т. М. Рентабельність як складова частина фінансової стійкості підприємств. *Вісник ХНТУ*. 2009. №3 (36). С. 147–154.
- 23.Гончаров В. М., Непочатов С. І., Пчелинська Г. В. Фінанси підприємств. Донецьк: ТОВ "Альматео", 2006. 185 с.
- 24.Городня Т.А. Діагностика управління обіговим капіталом підприємства *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. С. 109-113. Вип. 20.2.
- 25.Гриджин М.В. Фінансовий менеджмент: Курс лекцій. К.: МАУП, 2010. 160 с.
- 26.Гринів Б.В. Аналіз бухгалтерської звітності підприємства. К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2007. 131с.
- 27.Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств. К.: Знання-Прес, 2006. 423 с.
- 28.Грушко В.І. Розвиток інформаційного суспільства; за ред. В.І. Грушка. К.: Університет економіки та права «КРОК», 2012. 296 с.
- 29.Грушко В.І.,Сова О.Д. Гроші та кредит: підручник; за ред. проф. С.К. Реверчука. К.: Знання, 2011. 384 с.
- 30.Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Національні фінанси: Підручник. К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
- 31.Економіка відновлення: навчальний посібник / за ред. В. І. Грушка. - Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2023. - 221 с.

32. Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему: монографія / за ред. В. І. Грушка ; Університет "КРОК". - К. : Університет "КРОК", 2021. - 503 с.
33. Губіна І.А. Аналіз оборотного капіталу. *Світ бухгалтерського обліку*. 2008. №3. С.71-76.
34. Донін Є.О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. *Фінанси, облік, банки*. № 1(22) (2017). С. 232-240.
35. Економіка підприємств: Навч. посібник / Бойчук І.М. та ін. К.: Каравела, 2010. 212 с.
36. Економічний аналіз / За ред. А.Г. Загороднього. Л.: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2011. 428 с.
37. Економічний аналіз. Л.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. – 200 с.
38. Ефимова О.В. Оборотные активы организации и их анализ. *Бухгалтерский учет*. 2004. №19. с. 25-30.
39. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюха, В.З. Бучевський, М.І. Горбуток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. - Вид. 2 - ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2021.-556 с.
40. Житна І.П., Нескреба А.М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. - К.: Вища школа, 2010.
41. Жнякін Б.О., Краснова В.В. Економіка підприємства. Донецьк: Альфа-прес, 2011. 160 с.
42. Зви Боди Финансы / Зви Боди, Роберт Мертон. - М.: Вильямс, 2007. - 592 с.
43. Зятковський І.В. Фінанси підприємств. К.: Кондор, 2011. 364с.
44. Іванієнко В.В. Фінансовий аналіз. Х.: ВД "ІНЖЕК", 2011. 168 с.
45. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу. К.: Знання, 2006. 261 с.
46. Іващенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності: Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей. К.: НІЧЛАВА, 2011. 204 с.
47. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: МАУП, 2010. 152 с.
48. Карбовник А.М. Деякі аспекти управління дебіторською заборгованістю та їх вплив на джерела формування оборотних активів. *Фінанси України*. 2013. № 9. С.92-98.

49. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз. Л.: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2011. 428 с.
50. Князь С. В., Георгіаді Н. Г., Князь О. В. Фінансовий менеджмент. Л.: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2006. 184 с.
51. Коваль О.Т., Пархоменко В. В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. д-ра екон, наук, проф. І.І. Пилипенка. К., Держ. акад. статистики, обліку та аудиту, 2008. 312 с.
52. Ковалев В.В. Финансы предприятий: учеб. пособ. / В.В. Ковалев, Вит. В. Ковалев. - М.: ООО "ВИТ + РЭМ", 2002. - 352 с.
53. Ковалев В.В. Финансовый анализ. М.: Финансы и статистика, 1998. 512с.
54. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. Чернігів: ЧДІЕУ, 2006. 456 с.
55. Кожанова Є. П., Отенко І. П. Економічний аналіз. Х.: ВД "ІНЖЕК", 2011. 344 с.
56. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібн. – К.: КОО «Знання», 2007. – 378с.
57. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 520 с.
58. Кривов'язюк І. В. Шляхи максимізації прибутку підприємств у довгостроковій перспективі. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 7 (26). Частина 2. Луцьк, 2010. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/e№_em/2010_7_2/14.pdf
59. Лайко П.А., Мних М.В. Фінанси підприємств. К.: Знання України, 2010. 428 с.
60. Манів З.О., Луцький І.М. Економіка підприємства. К.: Знання, 2006. 580 с.
61. Мельник В. М. Основи економічного аналізу. К.: Кондор, 2007. 128с.
62. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д.е.н., проф., Ф.Ф. Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2007. 704 с.
63. Олійник Л.В. Сучасні підходи до ефективного управління ресурсами та активами підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2012. Том 2. №4. С. 206-209.

64. Олійник О. В., Юшко С. В., Нагаєва Г. О. Фінансовий менеджмент. Х.: ХНАУ, 2006. 158 с.
65. Орехова К.В. Фінансовий аналіз. К.: Торсінг Плюс, 2008. 48 с.
66. Осипов В. І. Економіка підприємства. О.: Маяк, 2011. 724 с.
67. Павловська Л.В. Фінансовий аналіз. К.: КНЕУ, 2006. 385с.
68. Партин Г.О., Білецька Н.П., Тимошук М.Р., Гирик О.С. Фінанси підприємств. Л.: ЛБІ НБУ, 2011. 112 с.
69. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д. та ін. Фінансовий менеджмент. К.: КНЕУ, 2008. 535 с.
70. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент. К.: КНЕУ, 2007. 536 с.
71. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник / С.Ф. Покропивний. -2-ге вид., перероб. та доп.]. - К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.
72. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2007. 454 с.
73. Примак Т.О. Економіка підприємств: Навч. посібник. 3-тє вид. К.: Вікар, 2011. 219 с.
74. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент: Підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2010. — 468 с.
75. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. І.Ф. Прокопенка. Харків: Легас, 2010.
76. Рогов Г.К., Воробйова І.А. Фінанси підприємств. Миколаїв: УДМТУ, 2010. 148 с.
77. Роштейн Л. А. Оборотные средства в промышленности / Л.А. Роштейн. - М.: ФиС, 1986. - 93 с.
78. Рудюк Л.В. Фінанси підприємств. К.: Університет "Україна", 2011. 226 с.
79. Румик І.І., Пилипенко О.О. Фінансове забезпечення підприємств: можливості використання когнітивного моделювання. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2022. № 2(66). С. 44-52. DOI <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-44-52>
80. Румик І.І., Пилипенко О.О. Управління фінансово-господарською діяльністю інтегрованих підприємств на інноваційних засадах. *Вчені*

- записки Університету "КРОК". 2021. № 2(62). С. 166-175. DOI 10.31732/2663-2209-2021-62-166-175*
81. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 668 с.
82. Сикора И. Особенности методики оценки оборотных активов на производственных предприятиях. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2010. № 9. С.13-19.
83. Сич Є. М. Управлінський аналіз діяльності суб'єктів господарювання. К.: Аспект-Поліграф, 2007. 204 с.
84. Соляник Л.Г. Економічний аналіз. Д., 2011. 200 с.
85. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. Львів: ЛБІ НБУ, 2010. 485 с.
86. Тарасенко Н.В., Смовженко Т.С. Методи економічного аналізу фінансової діяльності підприємства. К.: Укр.НТІ, 2002.
87. Управління фінансами підприємств: підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
88. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. К.: МАУП, 2011. 288 с.
89. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз. К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2011. 252 с.
90. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз. 2-е вид., перероб. і доп. — Київ: ЦУЛ. 2008. — 360 с.
91. Чаюн І.О. Економіка підприємства. — К.: КНТЕУ, 2011. — 569 с.
92. Чебан Т.М., Калінська, Дмитрієнко І.О. Теорія економічного аналізу/ За ред. Проф. В.Є. Труша. — Київ, ЦНЛ, 2011.
93. Фінанси підприємств: підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. - 6-те вид., перероб. та допов. К.: КНЕУ, 2006. 552 с.
94. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик, О. В. Павловська, Н.М. Прутуляк, Н.Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2011. 592 с.
95. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент. К. : Знання, 2006. 439 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство	ТОВ «Компанія Дніпро Опт»	Дата (рік, місяць, число)	01
Територія		за ЄДРПОУ	
Організаційно-правова форма господарювання		за КОАТУУ	
Вид економічної діяльності		за КОПФГ	
Середня кількість працівників		за КВЕД	
Адреса, телефон			
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **_31.12.2022 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи		32	45,7
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	40,1	165,5
накопичена амортизація	1002	8,1	119,8
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1176,6	1915,8
первісна вартість	1011	1672,5	4122
знос	1012	495,9	2206,2
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		23,7
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		1,5
Усього за розділом I	1095	1208,6	1986,7
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1603,6	2106,8
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4171,4	10967,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	292,4	903,8
з бюджетом	1135	1,2	66,8
у тому числі з податку на прибуток	1136		

Продовження додатку А

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		5974,1
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	396,6	716,7
Витрати майбутніх періодів	1170	67,3	90
Інші оборотні активи	1190	21,7	413,5
Усього за розділом II	1195	6554,2	21238,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	7762,8	23225,6

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал		3000	3000
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		1880,3
Резервний капітал	1415		2,9
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	435,5	2832,2
Неоплачений капітал	1425	()	(2960)
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	3435,5	4755,4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		24,4
Довгострокові кредити банків	1510	3282,5	820,6
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	3282,5	845
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		213,3
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		1687,7
товари, роботи, послуги	1615	659,5	6885
розрахунками з бюджетом	1620	47,0	585,8
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	73,9	205,5
розрахунками з оплати праці	1630	185,9	566,1
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		318,8
Інші поточні зобов'язання	1690	78,5	7163,0
Усього за розділом III	1695	1044,8	17625,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	7762,8	23225,6

Додаток Б

Додаток
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 3

Підприємство ТОВ «Компанія Дніпро Опт» Дата (рік, місяць, число) _____
_____ за ЄДРПОУ
Територія _____ за КОАТУУ
Орган державного управління _____ за СПОДУ
Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ
Вид економічної діяльності _____ за КВЕД
Одиниця виміру: тис. грн Контрольна сума _____

КОДИ		
		01

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2022 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	698563	252773
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	463665	189235
Валовий:		175802	63538
прибуток	2090		
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	23371	35304
Адміністративні витрати	2130	49487	24725
Витрати на збут	2150	34281	17341
Інші операційні витрати	2180	52045	39573
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	63360	17203
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	106	388
Інші доходи	2240	1134	
Фінансові витрати	2250	3799	485
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	1913	498
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	58888	16608
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	14722	4749
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:		44166	11859
прибуток	2350		
збиток	2355		

Продовження додатку Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	9761,1	8358,4
Витрати на оплату праці	2505	6905,9	4850,2
Відрахування на соціальні заходи	2510	2490,4	1723,0
Амортизація	2515	1310,4	999,2
Інші операційні витрати	2520	4245,2	9702,1
Разом	2550	24713,0	25632,9

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток В

Підприємство	ТОВ «Компанія Дніпро Опт»	Дата (рік, місяць, число)	01
Територія		за ЄДРПОУ	
Організаційно-правова форма господарювання		за КОАТУУ	
Вид економічної діяльності		за КОПФГ	
Середня кількість працівників		за КВЕД	
Адреса, телефон			
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **_31.12.2021 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи		44,7	32
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	175,1	40,1
накопичена амортизація	1002	130,4	8,1
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	910,9	1176,6
первісна вартість	1011	1364	1672,5
знос	1012	463,1	495,9
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	955,6	1208,6
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	484,4	1603,6
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1557,5	4171,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		292,4
з бюджетом	1135		1,2
у тому числі з податку на прибуток	1136		

Продовження додатку В

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1085,6	396,6
Витрати майбутніх періодів	1170	32,5	67,3
Інші оборотні активи	1190	2,6	21,7
Усього за розділом II	1195	3163,0	6554,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	4118,6	7762,8

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал		3000	3000
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	206,8	435,5
Неоплачений капітал	1425		()
Вилучений капітал	1430		()
Усього за розділом I	1495	3206,8	3435,5
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	252,5	3282,5
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	252,5	3282,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	274,4	659,5
розрахунками з бюджетом	1620	139,5	47,0
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	20,2	73,9
розрахунками з оплати праці	1630	42,4	185,9
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		78,5
Усього за розділом III	1695	481,4	1044,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	4118,6	7762,8

Додаток Д

Додаток
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 3

Підприємство ТОВ «Компанія Дніпро Опт» Дата (рік, місяць, число) _____
_____ за ЄДРПОУ
Територія _____ за КОАТУУ
Орган державного управління _____ за СПОДУ
Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ
Вид економічної діяльності _____ за КВЕД
Одиниця виміру: тис. грн Контрольна сума _____

КОДИ		
		01

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2021 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	252773	182688
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	189235	148147
Валовий:		63538	34541
прибуток	2090		
збиток	2095	()	
Інші операційні доходи	2120	35304	27344
Адміністративні витрати	2130	24725	12486
Витрати на збут	2150	17341	9125
Інші операційні витрати	2180	39573	3185
Фінансовий результат від операційної діяльності:			37089
прибуток	2190	17203	
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	388	
Інші доходи	2240		553
Фінансові витрати	2250	485	
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	498	15500
Фінансовий результат до оподаткування:			22142
прибуток	2290	16608	
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	4749	8770
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:		11859	13372
прибуток	2350		
збиток	2355		

Продовження додатку Д

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	11859	13372

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	8358,4	5544,8
Витрати на оплату праці	2505	4850,2	1462,3
Відрахування на соціальні заходи	2510	1723,0	538,4
Амортизація	2515	999,2	1005,1
Інші операційні витрати	2520	9702,1	5379,9
Разом	2550	25632,9	13930,5

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		